ΤΕΥΧΟΣ 159 | 1 Νοεμβρίου 2018

ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ & ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ | ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΟ ΔΕΛΤΙΟ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ | ΣΕΒ Σύγχρονες Επιχειρήσεις, Σύγχρονη Ελλάδα

ΣΔΙΤ και παραχωρήσεις για να αντιμετωπιστεί η δημόσια αποεπένδυση…

ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ

- Οι δημόσιες επενδύσεις στην Ελλάδα μειώθηκαν δραστικά στα χρόνια της κρίσης, από 6% του ΑΕΠ στις αρχές της δεκαετίας του 2000 σε 3% του ΑΕΠ σήμερα έναντι 2,7% στην ΕΕ. Την τελευταία διετία, μάλιστα, κάτω από την πίεση της παραγωγής πρωτογενών πλεονασμάτων, οι δημόσιες επενδύσεις δεν καλύπτουν καν τις αποσβέσεις, με αποτέλεσμα το απόθεμα δημοσίου κεφαλαίου να μειώνεται. Στο πλαίσιο αυτό, η Ελλάδα δαπανά το μισό σχεδόν (48,5%) προϋπολογισμό δημοσίων επενδύσεων σε υποδομές **μεταφορών** (δρόμοι, τούνελ, γέφυρες, κλπ.), ούσα πρωταθλήτρια στην Ευρωπαϊκή Ένωση, που ξοδεύει κατά μέσο όρο τα μισά (24,4%). Την ίδια στιγμή είναι παράδοξο ότι **απουσιάζει ένα μακροπρόθεσμο Εθνικό Σχέδιο Υποδομών** (10ετίας ή και 20ετίας) που να εστιάζει στην επόμενη γενιά έργων και διασυνδέσεων προστιθέμενης αξίας για τη δημιουργία ισχυρών περιφερειακών πόλων με στόχο την ισόρροπη ανάπτυξη κέντρου και περιφέρειας. Ταυτόχρονα δαπανά λιγότερα σε υποδομές **παιδείας** (2,5% έναντι 10,4% στην ΕΕ-28), **υγείας** (1,4% έναντι 7,9% στην ΕΕ-28), **κοινωνικής προστασίας** (1,3% έναντι 2,3% στην ΕΕ-28) και **δημόσιας τάξης και ασφάλειας** (0% έναντι 3,1% στην ΕΕ-28). **Σημειώνεται, εν προκειμένω, ότι την τελευταία διετία (2015-2016), οι δημόσιες επενδύσεις στην αστυνομία ανήλθαν σε μόλις €3 εκατ., ενώ δεν δαπανήθηκε ούτε 1 ευρώ για επενδύσεις στην πυροσβεστική** (δεν περιλαμβάνεται η δασοπυρόσβεση)**, τα δικαστήρια και τις φυλακές.** Από την άλλη μεριά, η χώρα μας δαπανά 3% του προϋπολογισμού επενδύσεων στην **παροχή νερού** (έναντι 1,1% στην ΕΕ-28), καθώς και 5,5% στη διαχείριση **στερεών αποβλήτων** (έναντι 1,7% στην ΕΕ-28) και 3,7% στη διαχείριση **υγρών αποβλήτων** (έναντι 1,8% στην ΕΕ-28). Τα ανωτέρω μεγέθη πιστοποιούν τις τεράστιες αδυναμίες στη διαχείριση υδάτινων πόρων και απορριμμάτων, όπου η χώρα μας έχει καθυστερήσει στην αντιμετώπιση της σπατάλης στο νερό και της αποκομιδής των σκουπιδιών, με σύγχρονους και αποτελεσματικούς τρόπους. Το αποτέλεσμα των ανωτέρω επιλογών είναι ότι η χώρα μας δεν ξοδεύει ούτε 1 ευρώ για **στέγαση και ανάπτυξη χώρων κοινής ωφέλειας** (όλα πάνε στο νερό) και ούτε 1 ευρώ για την **μείωση της περιβαλλοντικής ρύπανσης και την προστασία της βιοποικιλότητας** (όλα πάνε στα σκουπίδια). Όσον αφορά σε υποδομές **αναψυχής, άθλησης, και πολιτισμού**, η χώρα μας ξοδεύει σχεδόν τίποτα (0,1%) σε υποδομές πολιτισμού (έναντι 1,9% στην ΕΕ-28) και 2,8% σε υποδομές αναψυχής και άθλησης (έναντι 2,2% στην ΕΕ-28). Παραδόξως, στην **έρευνα και ανάπτυξη**, περιλαμβανομένης της βασικής έρευνας, ξοδεύουμε το 17% του προϋπολογισμού δημοσίων επενδύσεων, όσο και η ΕΕ-28. Σημειώνεται ότι το δημόσιο στην Ελλάδα το 2016 δαπάνησε εν προκειμένω €1082 εκατ., όταν η συνολική δαπάνη έρευνας και ανάπτυξης (δημόσιου και ιδιωτικού τομέα), ανέρχεται, σύμφωνα με την ΕΛΣΤΑΤ, σε €1754 εκατ., αναδεικνύοντας την σχετικά μικρή συμμετοχή του ιδιωτικού τομέα (ή την ανεπαρκή καταγραφή της σχετικής δραστηριότητας). Σε κάθε περίπτωση, τα μεγέθη αυτά αποκαλύπτουν, ενδεχομένως, και την αδυναμία διάχυσης των ερευνητικών ευρημάτων στην οικονομία, με την παντελή έλλειψη διασύνδεσης της έρευνας με τις επιχειρήσεις, με τον ιδιωτικό και δημόσιο τομέα ουσιαστικά να μην επικοινωνούν. **Ως ποσοστό του ΑΕΠ, η συνολική δαπάνη για έρευνα και ανάπτυξη στην Ελλάδα ανέρχεται ως ποσοστό του ΑΕΠ σε 1%, ενώ στην ΕΕ-28 και τις ΗΠΑ σε 2% και 2,7% αντιστοίχως, με την Ιαπωνία στο 3,2%, την Κορέα στο 4,2% και το Ισραήλ σε 4,3%.** Σημειώνεται, επίσης, ότι το 2018 σε προϋπολογισμό δημοσίων επενδύσεων €6,8 δισ., κονδύλια ύψους €3,6 δισ. προέρχονται από ευρωπαϊκούς πόρους, που για να απορροφηθούν απαιτούν €2,2 δισ. από εθνικούς πόρους, δηλαδή συνολικά €5,8 δισ. αφορούν σε συγχρηματοδοτούμενα με ευρωπαϊκά κονδύλια έργα, αφήνοντας €1 δισ. για άλλες χρήσεις (κυρίως επενδυτικά προγράμματα στην τοπική αυτοδιοίκηση). Από τα €5,8 δισ., τα €1,8 δισ. αφορά σε έργα του Υπουργείου Υποδομών και Μεταφορών (μεγάλα έργα υποδομών) και το €1,7 δισ. του Υπουργείου Οικονομίας και Ανάπτυξης (εκ των οποίων το €1 δισ. στα περιφερειακά προγράμματα). Εν κατακλείδι, τα μισά λεφτά περίπου κάθε χρόνο πηγαίνουν σε υποδομές μεταφορών χωρίς να εντάσσονται σε ένα συνεκτικό αναπτυξιακό σχέδιο και βεβαίως η υποεπένδυση σε άλλους τομείς της οικονομίας είναι μια στρέβλωση που κάποια στιγμή πρέπει να αντιμετωπιστεί. Σημειωτέον ότι ο ήδη «κουτσουρεμένος» Προϋπολογισμός Δημοσίων Επενδύσεων χρηματοδοτείται κατά 50% από την υπερφορολόγηση της εργασίας και των επιχειρήσεων…άλλο ένα αδιέξοδο δηλαδή της «άλυτης εξίσωσης» που έχει δημιουργήσει η δημοσιονομική πολιτική των υψηλών πλεονασμάτων για την ανάπτυξη της οικονομίας. Η παραπάνω ανάλυση συντείνει στο συμπέρασμα ότι «λεφτά ΔΕΝ υπάρχουν» για δημόσιες επενδύσεις σε κρίσιμους τομείς της οικονομίας και ως εκ τούτου είναι αναγκαία η στροφή σε ΣΔΙΤ και παραχωρήσεις, δηλαδή και σε ιδιωτικούς πόρους για τη χρηματοδότηση αναγκαίων επενδύσεων τόσο σε υποδομές και διασυνδέσεις όσο και στους υπόλοιπους τομείς που υποχρηματοδοτούνται.
- Σχεδόν αμετάβλητο παρέμεινε το οικονομικό κλίμα τον Οκτώβριο του 2018 (101 μονάδες από 101,3 τον προηγούμενο μήνα), καθώς η νέα σημαντική βελτίωση της καταναλωτικής εμπιστοσύνης αντισταθμίστηκε από την αποκλιμάκωση των προσδοκιών στο λιανικό εμπόριο και τη συνέχιση της πτωτικής τάσης στη βιομηχανία. Η άνοδος της καταναλωτικής εμπιστοσύνης συνδέεται και με την αύξηση των αμοιβών ανά μισθωτό και του διαθέσιμου εισοδήματος των νοικοκυριών (+1,2% και +3% αντίστοιχα το 1ο εξάμηνο του 2018), όπως αντανακλάται και στην ανοδική πορεία των λιανικών πωλήσεων (+1,9% ο όγκος πλην καυσίμων κατά το διάστημα Ιαν – Αυγ 2018). Την ίδια ώρα το ποσοστό αποταμίευσης των νοικοκυριών βελτιώνεται (-6,9% το 1ο εξάμηνο του 2018, έναντι -9,2% το 1ο εξάμηνο του 2017).

Ελλείψεις υποδομών σε βασικούς τομείς…

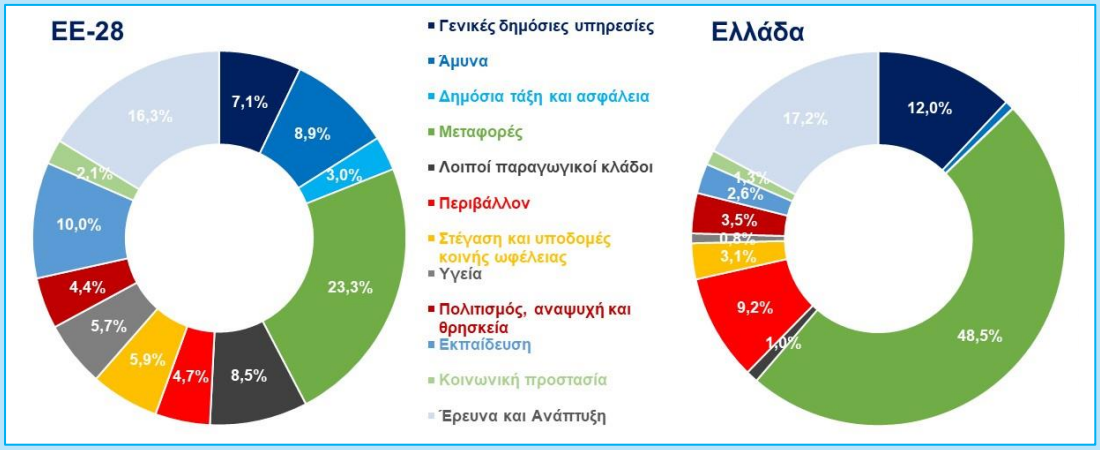

Επενδύσεις Γενικής Κυβέρνησης κατά κατηγορία ως ποσοστό του συνόλου των δημόσιων επενδύσεων, Ελλάδα και ΕΕ-28, 2016 *(Eurostat, COFOG Database, 2016)*

Τομέας Μακροοικονομικής Ανάλυσης και Ευρωπαϊκής Πολιτικής

Μιχάλης Μασουράκης
Chief Economist
E: mmassourakis@sev.org.gr
T: +30 211 500 6104

Μιχάλης Μητσόπουλος
Senior Advisor
E: mmitsopoulos@sev.org.gr
T: +30 211 500 6157

Θανάσης Πρίντσιπας
Associate Advisor
E: printsipas@sev.org.gr
T: +30 211 500 6176

Οι απόψεις στην παρούσα έκθεση είναι των συγγραφέων και όχι απαραίτητα του ΣΕΒ. Ο ΣΕΒ δεν φέρει καμία ευθύνη για την ακρίβεια ή την πληρότητα των πληροφοριών που περιλαμβάνει η έκθεση.

Με την ευγενική χορηγία:

ΕΛΒΑΛΧΑΛΚΟΡ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ ΧΑΛΚΟΥ ΚΑΙ ΑΛΟΥΜΙΝΙΟΥ Α.Ε.

Πού επενδύει, και πού δεν επενδύει, το κράτος σε Ελλάδα και ΕΕ-28

Στο προηγούμενο δελτίο (Δημόσια αγαθά εντάσεως εργασίας και χαμηλής ποιότητας… 25 Οκτωβρίου 2018) αναλύθηκε η κατανομή των δαπανών του κρατικού προϋπολογισμού, καθώς και των δαπανών λειτουργίας του κράτους (αναλώσιμα και μισθοί), σε διαφόρους τομείς δημοσίων αγαθών (παιδεία, υγεία, άμυνα, κοινωνική προστασία, κλπ.). Στο σημερινό δελτίο επιχειρείται μια διαχρονική ανάλυση των επενδυτικών δαπανών από το 2000 και μετά, ώστε να αξιολογηθεί η στρατηγική επενδύσεων του κράτους σε βάθος χρόνου. Επιχειρείται, επίσης, μια ανάλυση των επενδυτικών δαπανών του κράτους, με στόχο να αποτυπωθούν οι τομείς προτεραιότητας και να αναδειχθούν οι σχετικές διαφορές μεταξύ Ελλάδας και ΕΕ-28.

Στα διαγράμματα **Δ01** και **Δ02** απεικονίζονται διαχρονικά οι επενδύσεις της γενικής κυβέρνησης στην Ελλάδα και την ΕΕ-28, και συνολικά ως % του ΑΕΠ, αλλά και κατά κατηγορία υποδομών. Πριν το ξέσπασμα της κρίσης, η Ελλάδα διέθετε το 5% έως 6% του ΑΕΠ σε δημόσιες επενδύσεις (έναντι 3% περίπου στην ΕΕ-28), ενώ στη διάρκεια της προσαρμογής η κατάσταση χειροτέρευσε στη χώρα μας, προσεγγίζοντας τον μέσο όρο στην ΕΕ-28 (3,5% στην Ελλάδα έναντι 3% στην ΕΕ-28). Η ανάκαμψη που σημειώθηκε στην τριετία 2013-2015 (μ.ό. 4,5% του ΑΕΠ στην Ελλάδα) ανατράπηκε το 2016-2017 (λόγω της επιδίωξης πρωτογενών πλεονασμάτων), με τις δημόσιες επενδύσεις το 2017 να ανέρχονται σε 2,9% του ΑΕΠ (έναντι 2,7% του ΑΕΠ στην ΕΕ-28). Σημειώνεται, εν προκειμένω, ότι **τις δύο τελευταίες**

Δ01: Επενδύσεις Γενικής Κυβέρνησης 2001 – 2016
(Eurostat, COFOG Database, Sector National Accounts και AMECO, 2017)

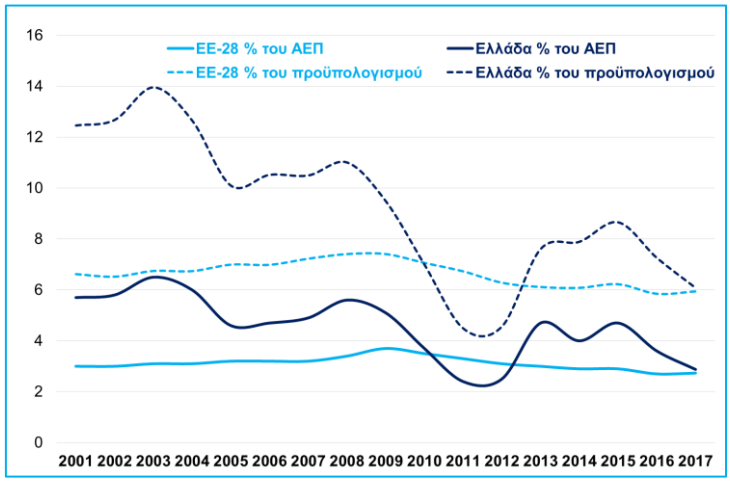

Δ02: Ανάλυση επενδύσεων Γενικής Κυβέρνησης κατά κατηγορία 2001 – 2016
(Eurostat, COFOG Database, 2016)

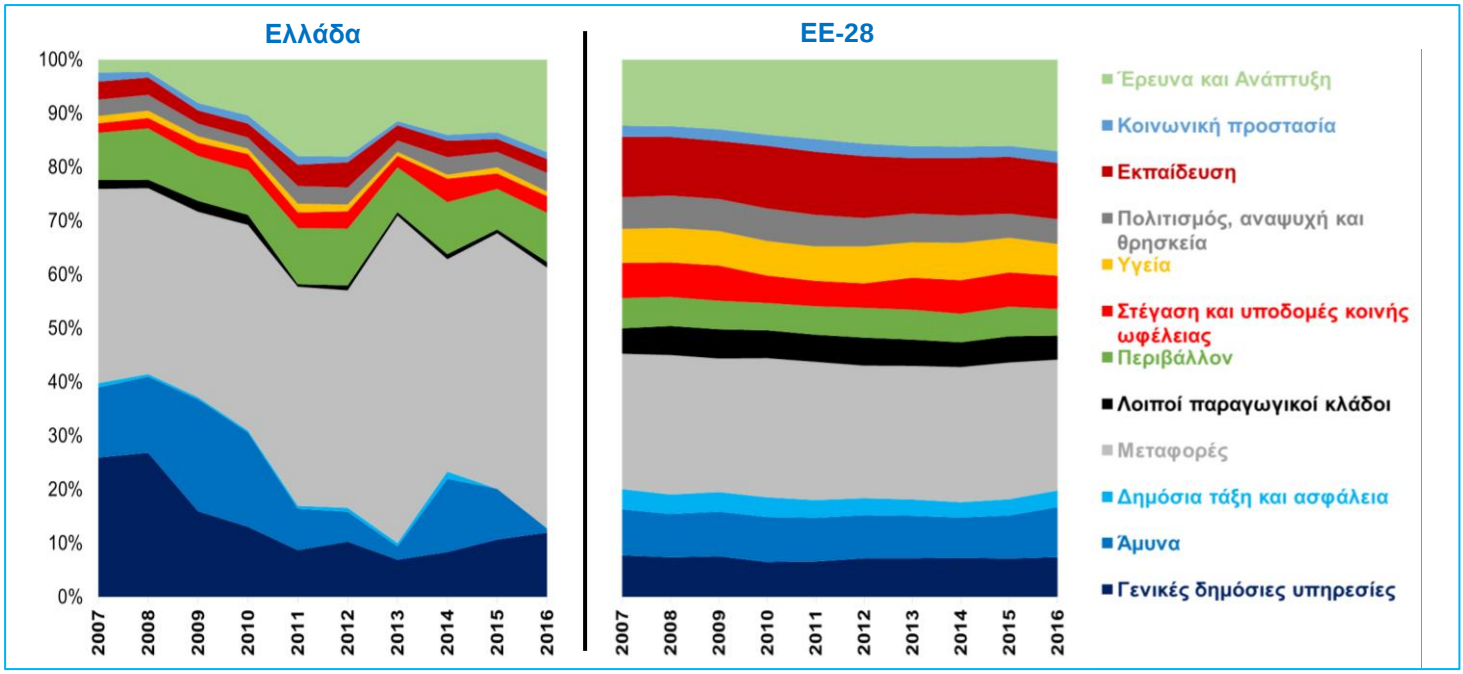

ΜΕ ΤΗΝ ΕΥΓΕΝΙΚΗ ΧΟΡΗΓΙΑ: ELVALHALCOR

χρονιές, οι καθαρές δημόσιες επενδύσεις είναι αρνητικές (ακαθάριστες επενδύσεις μείον τις αποσβέσεις, Δ03). Αυτό σημαίνει βασικά ότι το απόθεμα δημοσίου κεφαλαίου που έχει σχηματισθεί τις προηγούμενες δεκαετίες έχει αρχίσει να απομειώνεται, κάτι που ήδη συμβαίνει και στις ιδιωτικές επενδύσεις, παρά την ανάκαμψή τους την τελευταία διετία.

Όσον αφορά τη διαχρονική διάρθρωση (2007-2016) των δημοσίων επενδύσεων, παρατηρείται μια επικυριαρχία των επενδύσεων σε μεταφορές, και στην Ελλάδα και την ΕΕ-28, με την Ελλάδα να κατευθύνει όλο και περισσότερους πόρους προς αυτόν το στόχο, με αποτέλεσμα το 2016 το 48,5% των συνολικών δημοσίων επενδύσεων να απορροφώνται σε έργα μεταφορικών υποδομών (έναντι 24,4% στην ΕΕ-28, Διάγραμμα 1ης σελίδας). Το ποσοστό αυτό στην Ελλάδα την κατατάσσει πρώτη ανάμεσα σε όλες τις χώρες της ΕΕ-28. Ήδη, στις υποδομές η χώρα μας κατατάσσεται σε σχετικά υψηλή θέση (38η μεταξύ 140 χωρών) στην έκθεση ανταγωνιστικότητας του World Economic Forum, σηματοδοτώντας την ανάγκη στροφής πόρων σε άλλους τομείς πλην των μεταφορών, όπου υπάρχουν ελλείψεις στις υποδομές.

Η επικυριαρχία των υποδομών στις μεταφορές είναι απόρροια της έμφασης που δόθηκε στην Ευρωπαϊκή Ένωση από τη σύστασή της στην ανάπτυξη υποδομών για τη διευκόλυνση και εδραίωση της ενιαίας αγοράς. Ενδεχομένως, η δυνατότητα χρηματοδότησης των μεταφορικών υποδομών και από τον ιδιωτικό τομέα, με την παραχώρηση μελλοντικών εσόδων στους παραχωρησιούχους, συνέβαλε στον προγραμματικό αυτό προσανατολισμό, καθώς τα πολλαπλασιαστικά αποτελέσματα, δεδομένων και των σχετικά περιορισμένων δημοσίων δαπανών, ήταν πολύ μεγαλύτερα απ' ό,τι σε άλλους τομείς.

Σε κάθε περίπτωση, το υψηλό μερίδιο των επενδύσεων σε μεταφορές μπορεί, υπό προϋποθέσεις, να δικαιολογηθεί λόγω της μορφολογίας του εδάφους και της ύπαρξης των νησιωτικών συμπλεγμάτων, καθώς και λόγω της γενικότερης αναπτυξιακής υστέρησης της χώρας μας. Σε κάθε περίπτωση, η υπερβολική έμφαση στις μεταφορές χωρίς συγκεκριμένο αναπτυξιακό σχέδιο, σε μια περίοδο όπου λεφτά δεν υπάρχουν, θέτει περιορισμούς στη χρήση πόρων σε άλλους τομείς, που ενδεχομένως η οριακή προστιθέμενη αξία να είναι πολύ μεγαλύτερη.

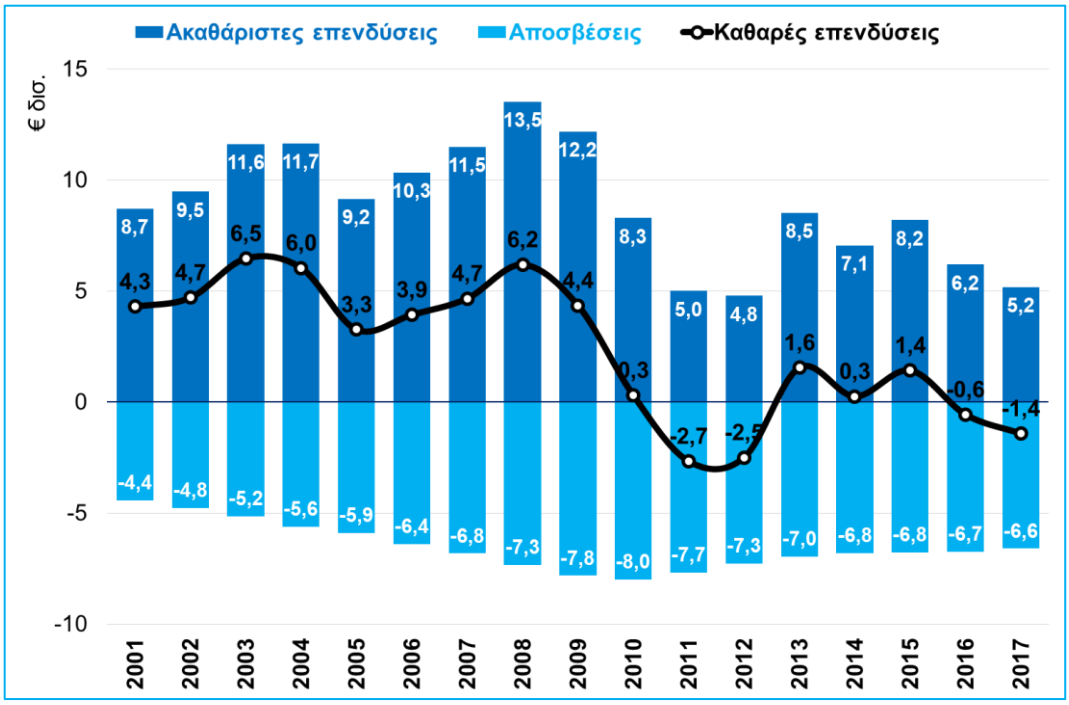

Δ03: Ακαθάριστες επενδύσεις, αποσβέσεις και καθαρές επενδύσεις Γενικής Κυβέρνησης 2001 – 2017 *(Eurostat, COFOG Database, Sector National Accounts και AMECO, 2017)*

ΜΕ ΤΗΝ ΕΥΓΕΝΙΚΗ ΧΟΡΗΓΙΑ: ELVALHALCOR

Δ04: Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων 2018
(Υπουργείο Οικονομικών, Κρατικός Προϋπολογισμός 2018)

(ποσά σε € εκατ.)	2018
Δαπάνες	**-6.750**
Συγχρηματοδοτούμενα έργα	-5.750
Από εθνικούς πόρους	-1.000
Έσοδα	**3.735**
Ίδιοι πόροι	180
Επιχορηγήσεις ΕΕ	3.555
ΕΤΠΑ[1]	1.315
Ταμείο συνοχής	692
ΕΚΤ[2]	868
ΕΓΤΑΑ[3]	500
Λοιπά ταμεία	180
Έλλειμμα (-)	**-3.015**

[1] Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης
[2] Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο
[3] Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης

Πάντως, η έμφαση στις μεταφορές πρέπει να προβληματίσει διότι συμβαίνει χωρίς να υπάρχει μακροπρόθεσμο Εθνικό Σχέδιο Υποδομών που να συνδέει αναπτυξιακούς στόχους με αναγκαίες διασυνδέσεις προστιθέμενης αξίας καθώς και ισόρροπη ανάπτυξη κέντρου και περιφέρειας με στόχο τη δημιουργία ισχυρών περιφερειακών πόλων. Εν μέρει, αντανακλά τη διαθεσιμότητα επιχορηγήσεων από την Ευρωπαϊκή Ένωση, με τις οποίες συγχρηματοδοτείται το Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων. Για παράδειγμα, ο Προϋπολογισμός Δημοσίων Επενδύσεων του 2018 ανέρχεται σε €6,8 δισ., εκ των οποίων €5,8 δισ. αφορούν σε συγχρηματοδοτούμενα έργα (€3,6 δισ. από ευρωπαϊκούς πόρους και €2,2 δισ. από εθνικούς πόρους), και το υπόλοιπο €1 δισ. σε έργα αμιγώς χρηματοδοτούμενα από εθνικούς πόρους, κυρίως στο επίπεδο της τοπικής αυτοδιοίκησης. Οι ευρωπαϊκοί πόροι ύψους €3,6 δισ., προέρχονται κατά €1,3 δισ. από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης, €0,9 δισ. από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο, €0,7 δισ. από το Ταμείο Συνοχής και €0,2 δισ. από λοιπά ευρωπαϊκά ταμεία. Από τα €5,8 δισ., τα €1,8 δισ. αφορά σε έργα του Υπουργείου Υποδομών και Μεταφορών (μεγάλα έργα υποδομών) και το €1,7 δισ. του Υπουργείου Οικονομίας και Ανάπτυξης (εκ των οποίων το €1 δισ. στα περιφερειακά προγράμματα, **Δ04**). Συνολικά, τα μισά λεφτά περίπου κάθε χρόνο πηγαίνουν σε μεταφορές και συναφείς υποδομές. Πέραν της ιδιομορφίας των μεταφορών, τα μερίδια των διαφόρων επενδυτικών δαπανών στην ΕΕ-28 παραμένουν grosso modo σταθερά (**Δ02**), με αξιοσημείωτη εξαίρεση των αύξηση των δαπανών για έρευνα και ανάπτυξη (από 12,3% του προϋπολογισμού το 2007 σε 17% το 2016). Το ίδιο περίπου συμβαίνει και στην Ελλάδα, με τις επιμέρους, όμως, δαπάνες ως ποσοστό του προϋπολογισμού δημοσίων επενδύσεων στο χώρο της υγείας και της εκπαίδευσης να είναι διαχρονικά πολύ χαμηλότερες από εκείνες στην ΕΕ-28, τις δαπάνες στο περιβάλλον πολύ υψηλότερες, και, τέλος, τις δαπάνες για έρευνα και ανάπτυξη να αυξάνουν γρηγορότερα (από 2,4% του προϋπολογισμού το 2007 σε 17,2% το 2016). **Την τελευταία δεκαετία (2007-2016), στην υγεία και την παιδεία επενδύεται κατά μέσο όρο ετησίως το 1,1% και 3,1% αντιστοίχως του προϋπολογισμού δημοσίων επενδύσεων, όταν τα αντίστοιχα μεγέθη στην ΕΕ-28 είναι 6,5% και 11%.** Αντιθέτως, στο περιβάλλον, η χώρα μας δαπανούσε τη δεκαετία 2007-

Η επικυριαρχία των υποδομών στις μεταφορές είναι απόρροια της έμφασης που δόθηκε στην Ευρωπαϊκή Ένωση από τη σύστασή της στην ανάπτυξη υποδομών για τη διευκόλυνση και εδραίωση της ενιαίας αγοράς. Ενδεχομένως, η δυνατότητα χρηματοδότησης των μεταφορικών υποδομών και από τον ιδιωτικό τομέα, με την παραχώρηση μελλοντικών εσόδων στους παραχωρησιούχους, συνέβαλε στον προγραμματικό αυτό προσανατολισμό, καθώς τα πολλαπλασιαστικά αποτελέσματα, δεδομένων και των σχετικά περιορισμένων δημοσίων δαπανών, ήταν πολύ μεγαλύτερα απ' ό,τι σε άλλους τομείς.

ΜΕ ΤΗΝ ΕΥΓΕΝΙΚΗ ΧΟΡΗΓΙΑ: ELVALHALCOR

2016 το 9,1% του προϋπολογισμού δημοσίων επενδύσεων ετησίως, όταν η ΕΕ-28 μόνο το 5,4%, κυρίως λόγω ισχυρής έμφασης στη διαχείριση στερεών και υγρών αποβλήτων και μηδενικής έμφασης στη μείωση της γενικότερης περιβαλλοντικής ρύπανσης και προστασίας της βιοποικιλότητας.

Όσον αφορά ειδικότερα τις υποδομές μεταφορών, **στην Ελλάδα το 66% της συνολικής δαπάνης είναι επενδύσεις και το 34% είναι μη επενδυτικές δαπάνες (κυρίως συντήρηση). Τα αντίστοιχα ποσοστά στην ΕΕ-28 είναι 35,3% και 64,7%** (**Δ05**). **Δηλαδή, στην Ελλάδα η συντήρηση των υποδομών στις μεταφορές απορροφά το 1/3 περίπου της συνολικής δαπάνης, ενώ στην ΕΕ-28 η συντήρηση απορροφά τα 2/3 περίπου της συνολικής δαπάνης**. Αυτό μπορεί να αντανακλά το γεγονός ότι η Ελλάδα ακόμη χτίζει υποδομές (δρόμους, γέφυρες, τούνελ, κλπ.), ενώ στην ΕΕ-28 συντηρούνται οι υποδομές που έχουν ήδη χτιστεί. Σε περίπτωση, όμως, που κάτι τέτοιο δεν ισχύει ή ισχύει οριακά, η έμφαση στην κατασκευή νέων, και όχι στη συντήρηση των ήδη υπαρχουσών υποδομών, ίσως να αποτυπώνει ανεπιθύμητες (και, μάλιστα, απαράδεκτες) καταστάσεις κατασπατάλησης δημοσίων πόρων.

Δεν είναι τυχαίο που, παρά τις τεράστιες επενδύσεις σε υποδομές μεταφορών μέχρι σήμερα, η χώρα μόλις τώρα ολοκληρώνει ένα σύγχρονο οδικό δίκτυο μεγάλων αυτοκινητόδρομων, ενώ εξακολουθεί να διαθέτει ανεπαρκείς υποδομές λιμένων, αεροδρομίων και ενεργειακών διασυνδέσεων, που είναι κατώτερες των περιστάσεων και, έτσι, εμποδίζουν την περαιτέρω ανάπτυξη της ελληνικής οικονομίας. Τα τελευταία χρόνια γίνεται όλο και μεγαλύτερη χρήση της ιδιωτικής πρωτοβουλίας όσον αφορά στη συνεισφορά χρηματοδότησης πολλών από τα επενδυτικά αυτά σχέδια μεταφορικών υποδομών, με αντάλλαγμα μελλοντικά έσοδα από διόδια αυτοκινητοδρόμων και την εμπορική εκμετάλλευση λιμένων και αεροδρομίων (Αττική Οδός, Fraport, Cosco, κλπ.). Γι' αυτό και λόγω της έλλειψης δημόσιων πόρων, είναι απολύτως αναγκαία η στροφή της Ελληνικής Πολιτείας σε ΣΔΙΤ και παραχωρήσεις για την εκτέλεση κρίσιμων έργων δημόσιου χαρακτήρα αντλώντας από ιδιωτικούς πόρους.

Δ05: Δαπάνες επενδύσεων και συντήρησης* φυσικών υποδομών στους παραγωγικούς κλάδους της οικονομίας, 2016 *(Eurostat, COFOG Database, 2016)*

	ΕΕ-28		Ελλάδα	
	€ εκατ.	**%**	**€ εκατ.**	**%**
Σύνολο	**597.083,4**	**100,0%**	**6.598,0**	**100,0%**
Επενδύσεις	133.846,6	22,4%	3.117,0	47,2%
Συντήρηση	463.236,8	77,6%	3.481,0	52,8%
Μεταφορές	**278.395,4**	**100,0%**	**4.624,0**	**100,0%**
Επενδύσεις	98.258,1	35,3%	3.051,0	66,0%
Συντήρηση	180.137,3	64,7%	1.573,0	34,0%
Λοιποί παραγωγικοί κλάδοι	**318.688,0**	**100,0%**	**1.974,0**	**100,0%**
Επενδύσεις	35.588,5	11,2%	66,0	3,3%
Συντήρηση	283.099,5	88,8%	1.908,0	96,7%

* Περιλαμβάνονται αμοιβές, ενδιάμεση ανάλωση και τρέχουσες και κεφαλαιακές μεταβιβάσεις.

Πέραν των μεταφορών, οι επενδυτικές δαπάνες που γίνονται στους λοιπούς οικονομικούς κλάδους (γεωργία, ενέργεια, μεταποίηση, κατασκευές, επικοινωνίες, κλπ.) υπολείπονται του μέσου όρου της ΕΕ-28. Εξαιρουμένων των μεταφορών (€3,1 δισ.), οι κρατικές επενδυτικές δαπάνες στην κατηγορία «οικονομικές υποθέσεις» (σε διάφορους τομείς της πραγματικής οικονομίας) ανέρχονται μόλις σε €66 εκατ. ή 1,1% του συνόλου των κρατικών επενδύσεων, όταν στην ΕΕ-28 το αντίστοιχο μέγεθος διαμορφώνεται σε 8,8%.

ΜΕ ΤΗΝ ΕΥΓΕΝΙΚΗ ΧΟΡΗΓΙΑ: ELVALHALCOR

Στις υποδομές εκτός μεταφορών, η Ελλάδα αφιερώνει μόνο το 3,3% των συνολικών δαπανών στις επενδύσεις, με τη συντήρηση να απορροφά το 96,7% των συνολικών δαπανών, ενώ στην ΕΕ-28 οι επενδύσεις απορροφούν το 11,2% και η συντήρηση το 88,8% της συνολικής δαπάνης (**Δ05**). Δηλαδή, οι άλλες ευρωπαϊκές χώρες δίνουν πολύ μεγαλύτερη έμφαση στο κτίσιμο υποδομών πλην μεταφορών, όπου η λέξη συντήρηση πρέπει να ερμηνεύεται διασταλτικά ως όλες οι κρατικές δαπάνες που διοχετεύονται στους κλάδους πλην μεταφορών και δεν είναι επενδυτικού χαρακτήρα (πέραν από τη συντήρηση υποδομών, ας πούμε εγγειοβελτιωτικών έργων στη γεωργία, περιλαμβάνουν και δαπάνες σχέσεων εν γένει του κράτους με τις παραγωγικές δομές της οικονομίας). Η ανισορροπία μεταξύ τρεχουσών και επενδυτικών δαπανών φανερώνει και μια σχετική αδυναμία της ελληνικής δημόσιας διοίκησης να «στηρίξει» πιο ποιοτικά τους παραγωγικούς κλάδους της ελληνικής οικονομίας, με όλες τις δράσεις και ενέργειες που είναι σύμφωνες με τη νομοθεσία περί κρατικών ενισχύσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Πέραν των επενδύσεων σε υποδομές στους παραγωγικούς κλάδους της οικονομίας, και ιδίως στις μεταφορές, η Ελλάδα υπερέχει, επίσης, στις επενδύσεις σε υποδομές γενικών υπηρεσιών (12% του προϋπολογισμού επενδύσεων στην Ελλάδα έναντι 4,4% στην ΕΕ-28). Υπενθυμίζεται ότι οι γενικές υπηρεσίες αναφέρονται στη διαχείριση προσωπικού, προμηθειών, κτιρίων και αυτοκινήτων, στατιστικές υπηρεσίες, μηχανογραφικά κέντρα, κ.ο.κ.). Η υπεροχή στον τομέα αυτό δείχνει ότι η χώρα χτίζει μια σύγχρονη υποδομή παροχής γενικών υπηρεσιών στον πληθυσμό, αναβαθμίζοντας τον τρόπο λειτουργίας του δημοσίου, προσπαθώντας να προλάβει τις άλλες ώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, που διαθέτουν ήδη πιο προηγμένα συστήματα δημόσιας διοίκησης. Και πάλι, όμως, η σχετικά μεγαλύτερη διοχέτευση πόρων σε επενδύσεις υποδομών στις γενικές υπηρεσίες, και όχι σε πιο εξειδικευμένες επενδυτικές παρεμβάσεις, υποδηλώνει και μια αναχρονιστική στάση απέναντι στη δημιουργία μιας πολύπλευρης και σύγχρονης δημόσιας διοίκησης, προσανατολισμένης στις ανάγκες του μέλλοντος. Για παράδειγμα, ενώ υπάρχει μεγάλη ανάγκη για ψηφιοποίηση της δημόσιας διοίκησης, αλλά και τη δημιουργία υποδομών ψηφιακής οικονομίας για την ανταγωνιστική λειτουργία των ελληνικών επιχειρήσεων, οι δημόσιες επενδύσεις κατευθύνονται περισσότερο σε παραδοσιακές υποδομές φθίνουσας οριακής χρησιμότητας και όχι σε υποδομές αυξημένου πολλαπλασιαστικού αποτελέσματος.

Η σχετικά μεγαλύτερη διοχέτευση πόρων σε επενδύσεις υποδομών στις γενικές υπηρεσίες, και όχι σε πιο εξειδικευμένες επενδυτικές παρεμβάσεις, υποδηλώνει και μια αναχρονιστική στάση απέναντι στη δημιουργία μιας πολύπλευρης και σύγχρονης δημόσιας διοίκησης, προσανατολισμένης στις ανάγκες του μέλλοντος. Για παράδειγμα, ενώ υπάρχει μεγάλη ανάγκη για ψηφιοποίηση της δημόσιας διοίκησης, αλλά και τη δημιουργία υποδομών ψηφιακής οικονομίας για την ανταγωνιστική λειτουργία των ελληνικών επιχειρήσεων, οι δημόσιες επενδύσεις κατευθύνονται περισσότερο σε παραδοσιακές υποδομές φθίνουσας οριακής χρησιμότητας και όχι σε υποδομές αυξημένου πολλαπλασιαστικού αποτελέσματος.

ΜΕ ΤΗΝ ΕΥΓΕΝΙΚΗ ΧΟΡΗΓΙΑ: ELVALHALCOR

Με το εθνικό οδικό δίκτυο, πάντως, να οδεύει προς ολοκλήρωση, οι ανάγκες κατασκευής δρόμων, τούνελ, γεφυρών, κλπ. ενδεχομένως θα μειωθούν στο προσεχές μέλλον. Κάτι τέτοιο θα επιτρέψει την ανακατανομή πόρων προς άλλες κατευθύνσεις, λιγότερο παραδοσιακές, και περισσότερο σε αρμονία με τον τεχνολογικό μετασχηματισμό της χώρας στην ψηφιακή εποχή, και την 4η βιομηχανική επανάσταση που αλλάζει άρδην τον κόσμο της παραγωγής και της εργασίας. Προφανώς, στη νέα αυτή εποχή, πέρα από τη συντήρηση και επέκταση των φυσικών υποδομών, απαιτείται να δοθεί έμφαση και στις υποδομές ανθρωπίνου κεφαλαίου (παιδεία, υγεία, κατάρτιση, κοινωνική προστασία, κ.ά.).

Όσον αφορά τις κρατικές επενδύσεις σε άλλους τομείς (**Δ06**, **Δ07** και **Δ11**), πλην των παραγωγικών κλάδων της ελληνικής οικονομίας (όπου η έμφαση είναι κυρίως στις μεταφορές με τους άλλους κλάδους να υστερούν), σημειώνονται αξιοσημείωτες υστερήσεις στη χώρα μας, που υποδηλώνουν και την γενικότερη αδυναμία του κράτους να στηρίξει την εν γένει ανάπτυξη της χώρας, κυρίως με επενδύσεις θεσμικής και περιβαλλοντικής θωράκισης της κοινωνίας (δημόσια τάξη και ασφάλεια, περιβάλλον, αναψυχή-πολιτισμός-θρησκεία, στέγαση και υποδομές κοινής ωφέλειας) και επενδύσεις σε υποδομές ανθρωπίνου κεφαλαίου (παιδεία, υγεία, κοινωνική προστασία, έρευνα και ανάπτυξη και βασική έρευνα).

Πιο συγκεκριμένα, όσον αφορά τη **δημόσια τάξη και ασφάλεια**, οι επενδύσεις στην Ελλάδα το 2016 είναι μηδενικές (έναντι 3,1% του συνόλου των κρατικών επενδύσεων στην ΕΕ-28). Πιο συγκεκριμένα, η ΕΕ-28 επενδύει 1,3% σε υποδομές στην αστυνομία, 0,9% στην πυροσβεστική 0,3%, στα δικαστήρια και 0,4%

Δ06: Ανάλυση επενδύσεων ανά κατηγορία
(Eurostat, COFOG Database, 2016)

α. Με τις δαπάνες για Έρευνα και Ανάπτυξη ενσωματωμένες σε κάθε κατηγορία

	Σύνολο δαπανών Γενικής Κυβέρνησης		Επενδύσεις (περιλ. μεταβολής αποθεμάτων)		Επενδύσεις ως % του συνόλου των δαπανών		Επενδύσεις κατηγορίας ως % του συνόλου των επενδύσεων	
(ποσά σε € εκατ.)	ΕΕ-28	Ελλάδα	ΕΕ-28	Ελλάδα	ΕΕ-28	Ελλάδα	ΕΕ-28	Ελλάδα
Σύνολο	**6.905.257,6**	**86.675,0**	**403.434,3**	**6.289,0**	**5,8%**	**7,3%**	**100,0%**	**100,0%**
Γενικές δημόσιες υπηρεσίες	889.792,8	16.055,0	62.175,0	1.101,0	7,0%	6,9%	15,4%	17,5%
Άμυνα	199.390,7	3.706,0	41.294,0	48,0	20,7%	1,3%	10,2%	0,8%
Δημόσια τάξη και ασφάλεια	254.914,8	3.792,0	12.657,6	2,0	5,0%	0,1%	3,1%	0,0%
Οικονομικές υποθέσεις	597.083,4	6.598,0	133.846,6	3.117,0	22,4%	47,2%	33,2%	49,6%
Περιβάλλον	111.712,2	2.752,0	21.903,0	576,0	19,6%	20,9%	5,4%	9,2%
Στέγαση και υποδομές κοινής ωφέλειας	91.820,60	416,00	25.205,30	195	27,5%	46,9%	6,2%	3,1%
Υγεία	1.057.927,9	8.552,0	31.992,9	90,0	3,0%	1,1%	7,9%	1,4%
Πολιτισμός, αναψυχή και θρησκεία	154.758,6	1.329,0	19.855,7	219,0	12,8%	16,5%	4,9%	3,5%
Εκπαίδευση	703.983,9	7.490,0	45.239,0	860,0	6,4%	11,5%	11,2%	13,7%
Κοινωνική προστασία	2.843.874,7	35.985,0	9.264,3	81,0	0,3%	0,2%	2,3%	1,3%

β. Με τις δαπάνες για Έρευνα και Ανάπτυξη ως ξεχωριστή κατηγορία

	Σύνολο δαπανών Γενικής Κυβέρνησης		Επενδύσεις (περιλ. μεταβολής αποθεμάτων)		Επενδύσεις ως % του συνόλου των δαπανών		Επενδύσεις κατηγορίας ως % του συνόλου των επενδύσεων	
(ποσά σε € εκατ.)	ΕΕ-28	Ελλάδα	ΕΕ-28	Ελλάδα	ΕΕ-28	Ελλάδα	ΕΕ-28	Ελλάδα
Σύνολο	6.905.257,6	86.675,0	403.434,3	6.289,0	5,8%	7,3%	100,0%	100,0%
Γενικές δημόσιες υπηρεσίες	813.013,2	15.426,0	29.939,7	754,0	3,7%	4,9%	15,4%	17,5%
Άμυνα	193.268,2	3.706,0	37.583,4	48,0	19,4%	1,3%	10,2%	0,8%
Δημόσια τάξη και ασφάλεια	254.471,4	3.792,0	12.441,3	2,0	4,9%	0,1%	3,1%	0,0%
Οικονομικές υποθέσεις	543.422,3	6.598,0	116.367,8	3.117,0	21,4%	47,2%	33,2%	49,6%
Περιβάλλον	107.151,0	2.752,0	19.940,9	576,0	18,6%	20,9%	5,4%	9,2%
Στέγαση και υποδομές κοινής ωφέλειας	91.163,0	416,0	24.918,2	195,0	27,3%	46,9%	6,2%	3,1%
Υγεία	1.038.526,9	8.515,0	23.827,2	53,0	2,3%	0,6%	7,9%	1,4%
Πολιτισμός, αναψυχή και θρησκεία	152.080,5	1.329,0	18.629,1	219,0	12,2%	16,5%	4,9%	3,5%
Εκπαίδευση	698.653,4	6.787,0	42.197,5	162,0	6,0%	2,4%	11,2%	13,7%
Κοινωνική προστασία	2.843.267,4	35.955,0	8.992,5	81,0	0,3%	0,2%	2,3%	1,3%
Έρευνα και Ανάπτυξη	**170.242,30**	**1.399,00**	**68.595,80**	**1.082,00**	**40,3%**	**77,3%**	17,0%	17,2%

ΜΕ ΤΗΝ ΕΥΓΕΝΙΚΗ ΧΟΡΗΓΙΑ: ELVALHALCOR

(ποσά σε € εκατ.)	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Σύνολο επενδύσεων	**12.178,0**	**8.288,0**	**5.026,0**	**4.838,0**	**8.548,0**	**7.072,0**	**8.211,0**	**6.289,0**
Αστυνομία	25,0	26,0	23,0	28,0	52,0	90,0	1,0	2,0
Πυροπροστασία	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Δικαστήρια	22,0	3,0	5,0	7,0	2,0	4,0	0,0	0,0
Φυλακές	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Μεταφορές	4.205,0	3.173,0	2.049,0	1.958,0	5.210,0	2.796,0	3.906,0	3.051,0
Διαχείριση στερεών αποβλήτων	604,0	429,0	309,0	313,0	429,0	395,0	385,0	346,0
Υγεία (χωρίς Ε&Α)	145,0	83,0	82,0	61,0	63,0	51,0	92,0	53,0
Εκπαίδευση (χωρίς Ε&Α)	299	215	199	227	243	216	199	162
Κοινωνική προστασία	169	128	81	52	65	78	103	81
Έρευνα και Ανάπτυξη	981	857	901	872	978	989	1108	1082
Λοιπές	5.728,0	3.374,0	1.377,0	1.320,0	1.506,0	2.453,0	2.417,0	1.512,0

Δ07: Επενδύσεις Γενικής Κυβέρνησης σε επιλεγμένες κατηγορίες 2009 – 2016 *(Eurostat, COFOG Database, 2016)*

στις φυλακές. Σημειώνεται ότι από το 2009 έως το 2016, στην Ελλάδα οι επενδύσεις στην αστυνομία ανήλθαν σε €115,2 εκατ. (€3 εκατ. το 2015-2016) και τα δικαστήρια σε €43 εκατ. (€0 εκατ. το 2015-2016), ενώ στην πυροσβεστική (μη συμπεριλαμβανομένης της δασοπυρόσβεσης) και τις φυλακές δεν δαπανήθηκε ούτε 1 ευρώ σε όλη την περίοδο από το 2009 έως το 2016. Όσον αφορά το **περιβάλλον**, η Ελλάδα «υπερέχει», καθώς επενδύει 9,2% του συνόλου έναντι 5,4% στην ΕΕ-28, αλλά για τους λάθος λόγους, καθώς, βασικά, υστερεί στη διαχείριση αποβλήτων. Συγκεκριμένα, το 5,5% των επενδύσεων απορροφάται στη διαχείριση στερεών αποβλήτων (1,7% στην ΕΕ-28) και το 3,7% στη διαχείριση υγρών αποβλήτων (1,8% στην ΕΕ-28). Τέλος, η Ελλάδα έχει μηδενικές επενδύσεις στην αντιμετώπιση της περιβαλλοντικής ρύπανσης (0,6% στην ΕΕ-28) και της προστασίας της βιοποικιλότητας και του φυσικού τοπίου (0,6% στην ΕΕ-28). Όσον αφορά την **αναψυχή-πολιτισμό-θρησκεία**, η Ελλάδα επενδύει το 3,5% του προϋπολογισμού επενδύσεων (έναντι 4,9% στην ΕΕ-28), υπερέχοντας στον τομέα αναψυχής και άθλησης (2,8% έναντι 2,2% στην ΕΕ-28) αλλά υστερώντας σημαντικά στον πολιτισμό (0,1% έναντι 1,9% στην ΕΕ-28). Όσον αφορά τη **στέγαση και τις υποδομές κοινής ωφέλειας**, η Ελλάδα επενδύει το 3,1% του προϋπολογισμού επενδύσεων (έναντι 6,2% στην ΕΕ-28), με όλους τους πόρους να κατευθύνονται στην παροχή νερού (3% έναντι 1,1% στην ΕΕ-28), ένδειξη και πάλι του απαρχαιωμένου συστήματος διαχείρισης υδάτινων πόρων, με την σπατάλη να ανέρχεται σε παροιμιώδη επίπεδα! Ταυτόχρονα, η Ελλάδα έχει μηδενικές επενδύσεις στη στέγαση (έναντι 0,9% στην ΕΕ-28) και την ανάπτυξη τοπικών υπηρεσιών (έναντι 3,6% στην ΕΕ-28). Όσον αφορά την **υγεία**, η Ελλάδα επένδυσε το 1,4% του προϋπολογισμού επενδύσεων (έναντι 7,9% στην ΕΕ-28). Στην **παιδεία**, το 2,5% του προϋπολογισμού της (έναντι 10,4% στην ΕΕ-28), με τις 0,8 π.μ. στην τριτοβάθμια εκπαίδευση (έναντι 2,4 π.μ. στην ΕΕ-28). Τέλος, στην **κοινωνική προστασία**, το 1,3% του προϋπολογισμού της (έναντι 2,3% στην ΕΕ-28), με τις 0,5 π.μ. σε κοινωνικές δαπάνες κατοικίας και 0,6 π.μ. σε υποδομές για την αντιμετώπιση του κοινωνικού αποκλεισμού.

Όσον αφορά τις κρατικές επενδύσεις σε άλλους τομείς, πλην των παραγωγικών κλάδων της ελληνικής οικονομίας, σημειώνονται αξιοσημείωτες υστερήσεις στη χώρα μας, που υποδηλώνουν και την γενικότερη αδυναμία του κράτους να στηρίξει την εν γένει ανάπτυξη της χώρας, κυρίως με επενδύσεις θεσμικής και περιβαλλοντικής θωράκισης της κοινωνίας (δημόσια τάξη και ασφάλεια, περιβάλλον, αναψυχή-πολιτισμός-θρησκεία, στέγαση και υποδομές κοινής ωφέλειας) και επενδύσεις σε υποδομές ανθρωπίνου κεφαλαίου (παιδεία, υγεία, κοινωνική προστασία, έρευνα και ανάπτυξη και βασική έρευνα).

ΜΕ ΤΗΝ ΕΥΓΕΝΙΚΗ ΧΟΡΗΓΙΑ: ELVALHALCOR

Τέλος, στην **έρευνα και ανάπτυξη,** και την **βασική έρευνα** (έρευνα που δεν συνδέεται με την ανάπτυξη κάποιου προϊόντος), η Ελλάδα δαπάνησε €1082 εκατ. (ή το 17% του προϋπολογισμού επενδύσεων, όσο και η ΕΕ-28). Από τα €1082 εκατ., τα €347 εκατ. (ή το 5,5% του προϋπολογισμού της) επενδύθηκαν στην κατηγορία γενικές υπηρεσίες (επιχορηγήσεις σε ερευνητικά ιδρύματα, κυρίως). Τα υπόλοιπα €698 εκατ. καταγράφονται στην εκπαίδευση, με μηδενική επένδυση στη βασική έρευνα (**Δ08**), που, προφανώς, σημαίνει ότι όλοι οι σχετικοί πόροι, είτε της έρευνας και ανάπτυξης, είτε βασικής έρευνας, περιλαμβάνονται στους πόρους που διαχειρίζεται το Υπουργείο Παιδείας. Σημειώνεται, ότι οι συνολικές επενδύσεις (ιδιωτικού και δημοσίου τομέα) στην Έρευνα και Ανάπτυξη το 2016 ανέρχονται σε €1754 εκατ., που σημαίνει ότι η συμμετοχή του ιδιωτικού τομέα είτε δεν υφίσταται είτε δεν καταγράφεται επαρκώς. Σε κάθε περίπτωση, φαίνεται ότι η δραστηριότητα αυτή λαμβάνει χώρα με τον ιδιωτικό και το δημόσιο τομέα να μην επικοινωνούν, με αποτέλεσμα να μην αναπτύσσονται συνέργειες προς την κατεύθυνση της διάχυσης των ερευνητικών ευρημάτων στην οικονομία. Σημειώνεται ότι τα ανωτέρω αναφερθέντα €1754 εκατ. (1,01% του ΑΕΠ) κατανέμονται σε €740 εκατ. (0,43% του ΑΕΠ) από ιδιωτικές επιχειρήσεις, €438 εκατ. (0,25% του ΑΕΠ) από τη γενική κυβέρνηση, €559 εκατ. (0,32% του ΑΕΠ από πανεπιστημιακά ιδρύματα και €15 εκατ. (0,01% του ΑΕΠ) από μη κερδοσκοπικές ιδιωτικές επιχειρήσεις. Τα αντίστοιχα μεγέθη στην ΕΕ-28 ανέρχονται σε 2,03% του ΑΕΠ, εκ των οποίων 1,32% του ΑΕΠ από ιδιωτικές επιχειρήσεις, 0,23% από τη γενική κυβέρνηση, 0,47% από πανεπιστημιακά ιδρύματα και 0,02% του ΑΕΠ από μη κερδοσκοπικές ιδιωτικές επιχειρήσεις. Αν και η Ελλάδα υστερεί απέναντι στο μέσο όρο της ΕΕ-28, φαίνεται ότι η υστέρηση δεν προέρχεται από τον δημόσιο τομέα, αλλά μάλλον από τον ιδιωτικό τομέα, χωρίς να μπορεί να αξιολογηθεί η επάρκεια ή μη των στατιστικών στοιχείων. Σε κάθε περίπτωση, τα μεγέθη, και στην Ελλάδα και στην ΕΕ-28, είναι χαμηλά, ιδίως εάν συγκριθούν με αντίστοιχα μεγέθη στις ΗΠΑ (2,7% του ΑΕΠ, **Δ09** και **Δ10**), με τις ιδιωτικές επιχειρήσεις να συνεισφέρουν 1,93% του ΑΕΠ (έναντι 1,32% του ΑΕΠ στην ΕΕ-28).

(ποσά σε € εκατ.)	Επενδύσεις Γενικής Κυβέρνησης σε Ε&Α		% του συνόλου	
	ΕΕ-28	Ελλάδα	ΕΕ-28	Ελλάδα
Σύνολο επενδύσεων Γενικής Κυβέρνησης	403.434,3	6.289,0	100,0%	100,0%
Δαπάνες για έρευνα	68.595,8	1.082,0	17,0%	17,2%
Βασική έρευνα	31.156,3	0,0	7,7%	0,0%
Έρευνα και Ανάπτυξη	37.439,5	1.082,0	9,3%	17,2%
Γενικές δημόσιες υπηρεσίες	1.079,0	347,0	0,3%	5,5%
Άμυνα	3.710,6	0,0	0,9%	0,0%
Δημόσια τάξη και ασφάλεια	216,3	0,0	0,1%	0,0%
Οικονομικές υποθέσεις	17.478,8	0,0	4,3%	0,0%
Περιβάλλον	1.962,1	0,0	0,5%	0,0%
Στέγαση και υπηρεσίες κοινής ωφέλειας	287,1	0,0	0,1%	0,0%
Υγεία	8.165,7	37,0	2,0%	0,6%
Πολιτισμός, αναψυχή και θρησκεία	1.226,6	0,0	0,3%	0,0%
Εκπαίδευση	3.041,5	698,0	0,8%	11,1%
Κοινωνική προστασία	271,8	0,0	0,1%	0,0%

Δ08: Επενδύσεις Γενικής Κυβέρνησης για έρευνα και ανάπτυξη, Ελλάδα και ΕΕ-28, 2016
(Eurostat, COFOG Database, 2016)

ΜΕ ΤΗΝ ΕΥΓΕΝΙΚΗ ΧΟΡΗΓΙΑ: ELVALHALCOR

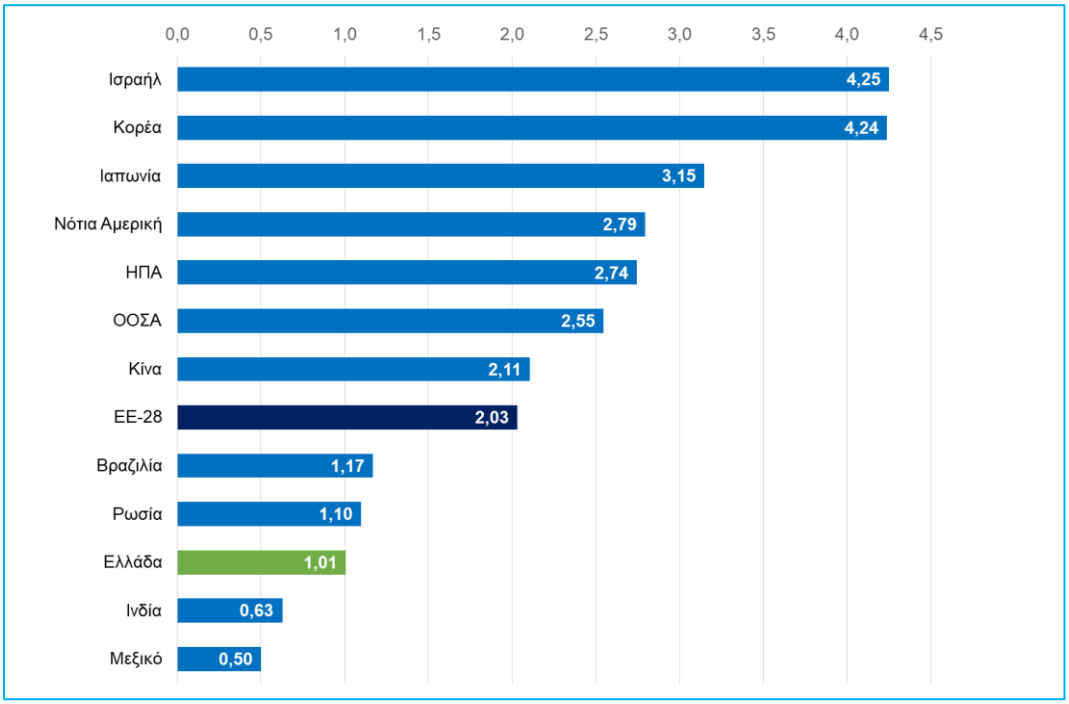

Δ09: Δαπάνες Έρευνα και Ανάπτυξη ως ποσοστό του ΑΕΠ, 2016 ή τελευταίο διαθέσιμο έτος *(World Bank,ΟΟΣΑ και UNESCO 2016)*

Δ10: Δαπάνες για Έρευνα και Ανάπτυξη και αριθμός ερευνητών ανά εκατ. κατοίκων
(UNESCO, 2016 ή τελευταίο διαθέσιμο έτος)

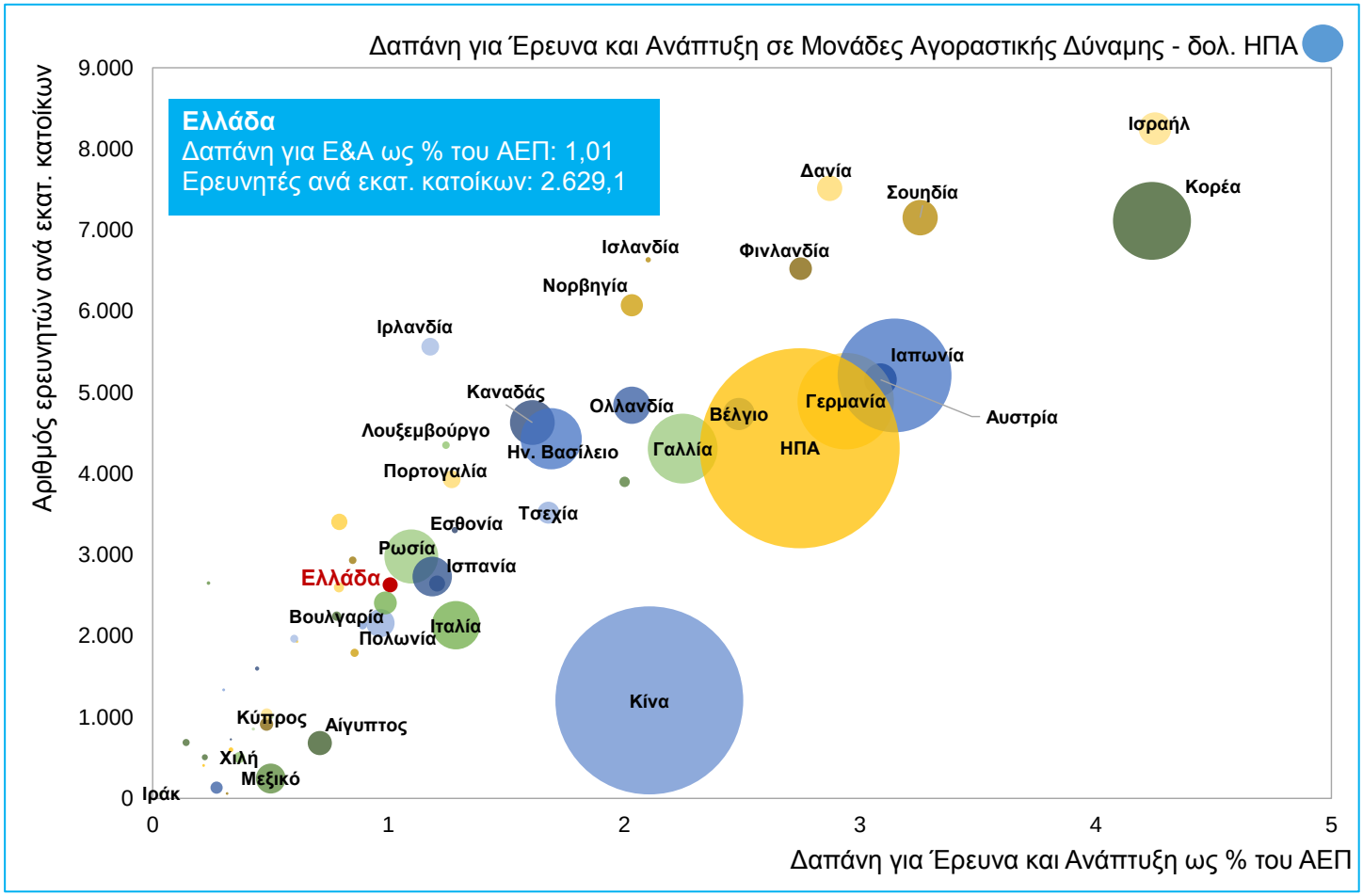

ΜΕ ΤΗΝ ΕΥΓΕΝΙΚΗ ΧΟΡΗΓΙΑ: ELVALHALCOR

Δ11: Επενδύσεις Γενικής Κυβέρνησης κατά υποκατηγορίες ως ποσοστό του συνόλου των δημόσιων επενδύσεων κάθε κατηγορίας, Ελλάδα και ΕΕ-28, 2016
(Eurostat, COFOG Database, 2016)

Γενικές δημόσιες υπηρεσίες

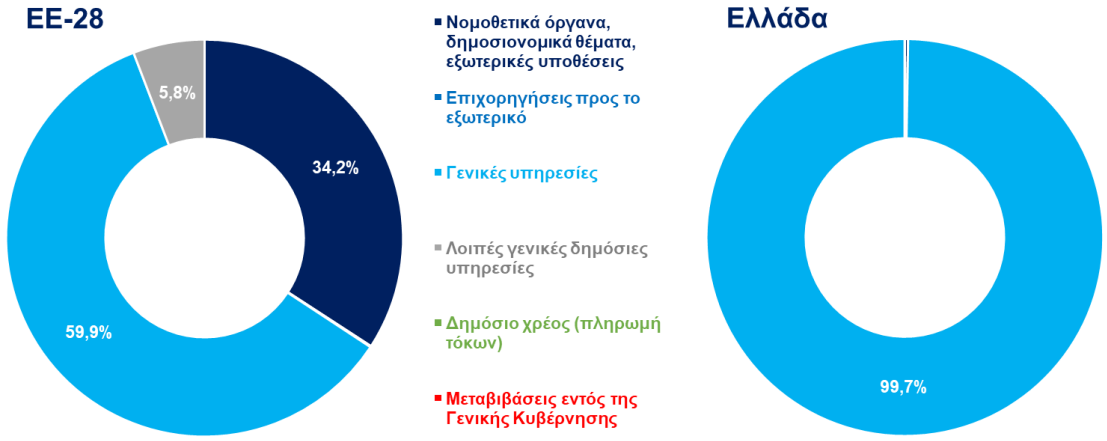

Άμυνα

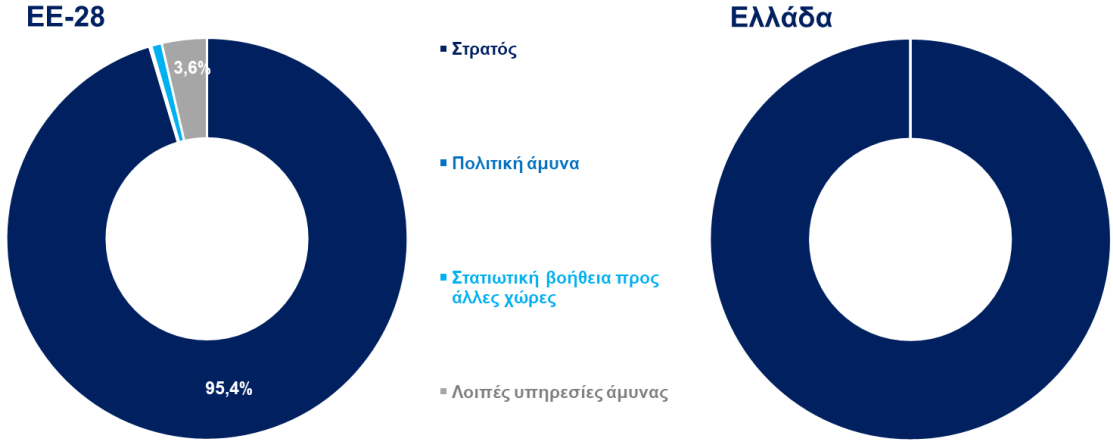

Δημόσια τάξη και ασφάλεια

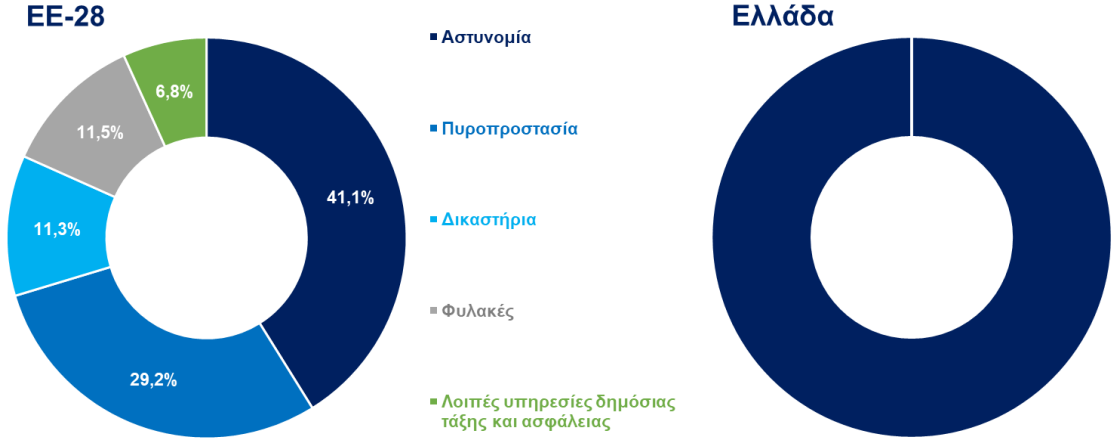

ΜΕ ΤΗΝ ΕΥΓΕΝΙΚΗ ΧΟΡΗΓΙΑ: ELVALHALCOR

Δ11: Επενδύσεις Γενικής Κυβέρνησης κατά υποκατηγορίες ως ποσοστό του συνόλου των δημόσιων επενδύσεων κάθε κατηγορίας, Ελλάδα και ΕΕ-28, 2016 – συνέχεια
(Eurostat, COFOG Database, 2016)

Οικονομικές υποθέσεις

Περιβάλλον

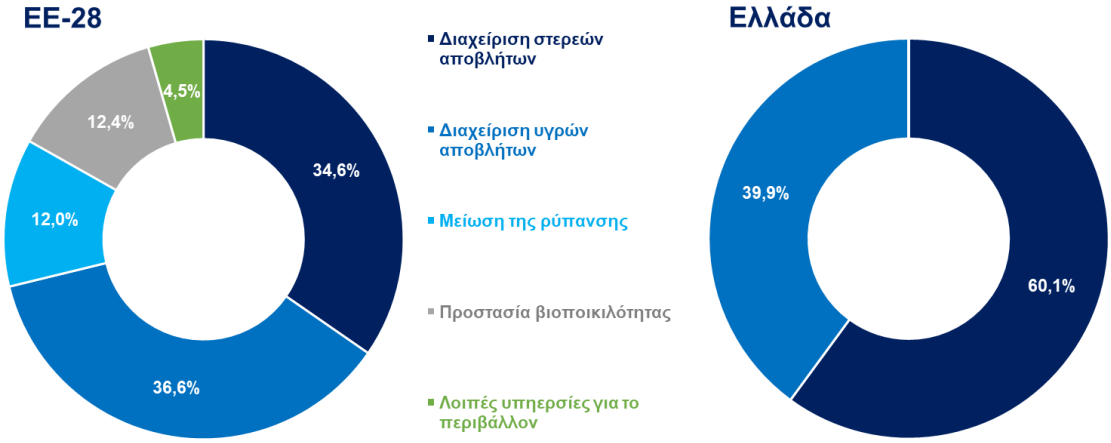

Στέγαση και υποδομές κοινής ωφέλειας

ΜΕ ΤΗΝ ΕΥΓΕΝΙΚΗ ΧΟΡΗΓΙΑ: ELVALHALCOR

Δ11: Επενδύσεις Γενικής Κυβέρνησης κατά υποκατηγορίες ως ποσοστό του συνόλου των δημόσιων επενδύσεων κάθε κατηγορίας, Ελλάδα και ΕΕ-28, 2016 – συνέχεια
(Eurostat, COFOG Database, 2016)

Υγεία

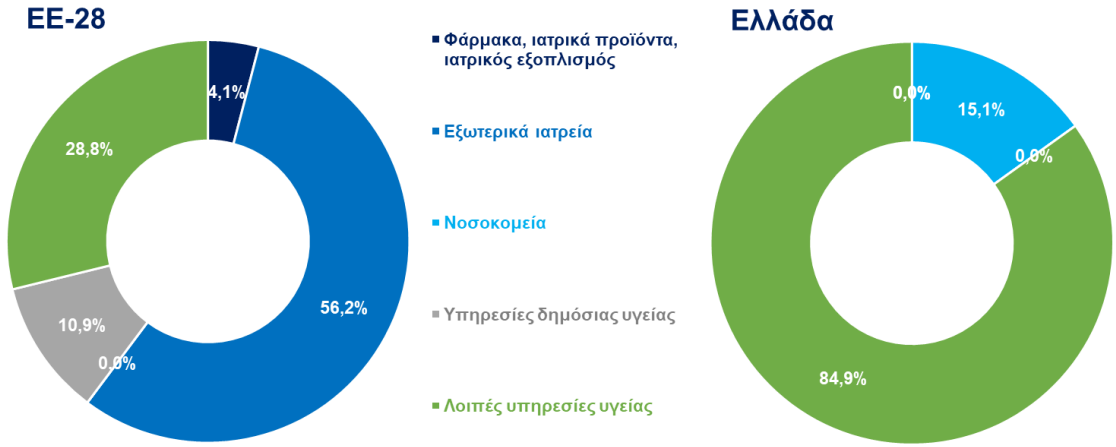

Πολιτισμός, αναψυχή και θρησκεία

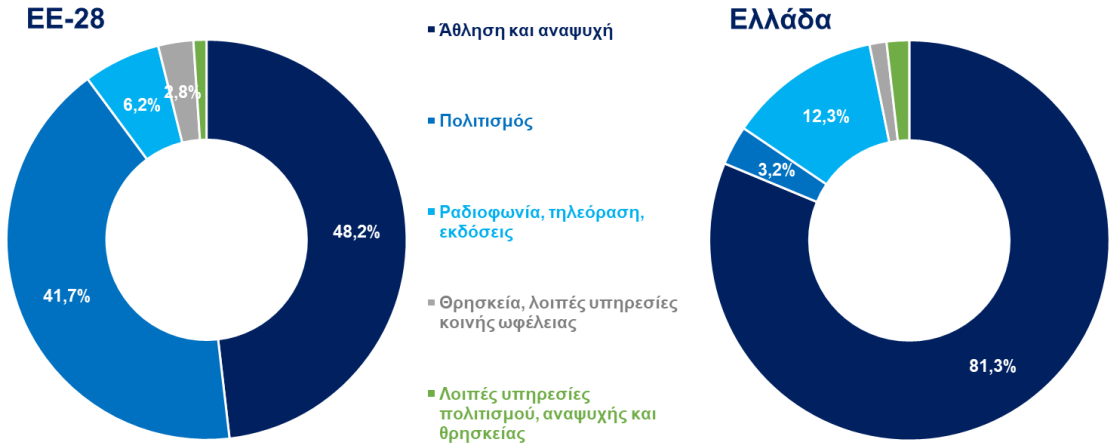

Εκπαίδευση

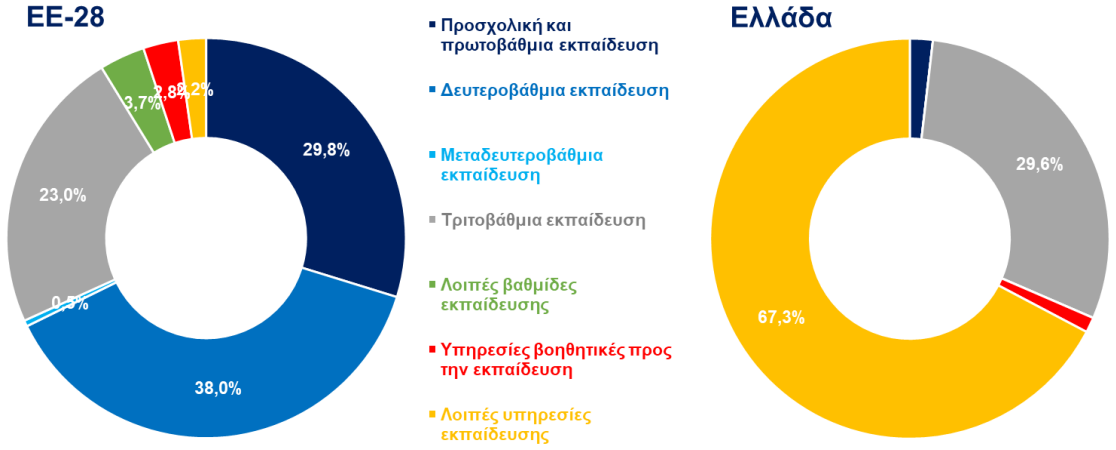

ΜΕ ΤΗΝ ΕΥΓΕΝΙΚΗ ΧΟΡΗΓΙΑ: ELVALHALCOR

Δ11: Επενδύσεις Γενικής Κυβέρνησης κατά υποκατηγορίες ως ποσοστό του συνόλου των δημόσιων επενδύσεων κάθε κατηγορίας, Ελλάδα και ΕΕ-28, 2016 – συνέχεια
(Eurostat, COFOG Database, 2016)

Κοινωνική προστασία

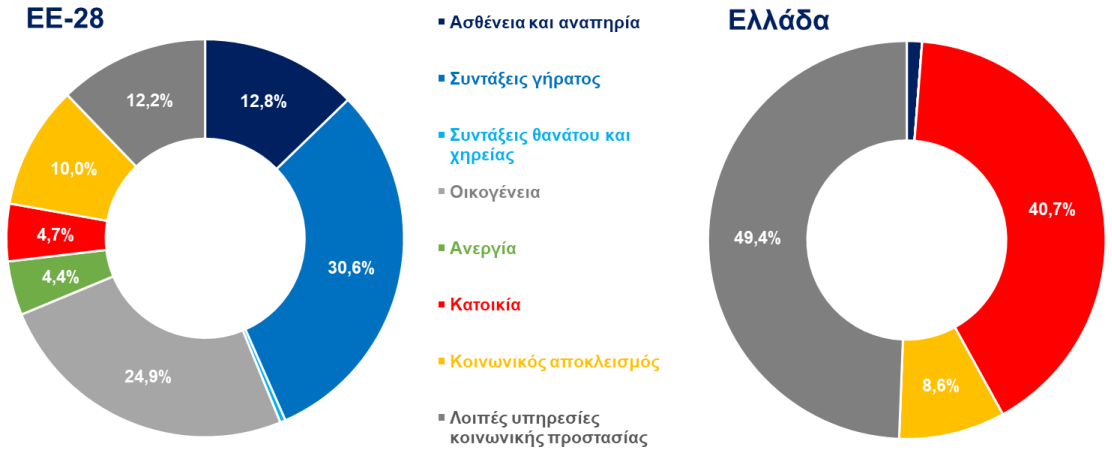

Έρευνα και Ανάπτυξη

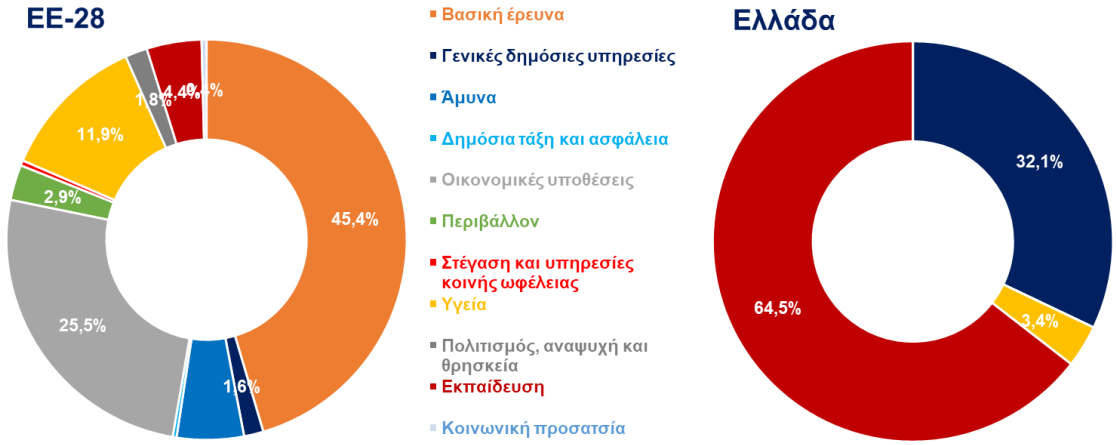

ΜΕ ΤΗΝ ΕΥΓΕΝΙΚΗ ΧΟΡΗΓΙΑ: ELVALHALCOR

Δ12: Σύνολο δαπανών και επενδυτική δαπάνη Γενικής Κυβέρνησης κατά κατηγορία

(Eurostat, COFOG Database, 2016)

	Σύνολο δαπανών Γενικής Κυβέρνησης		Δαπάνη για επενδύσεις (περιλαμβανομένης της μεταβολής αποθεμάτων)		Δαπάνη για επενδύσεις ως % του συνόλου των δαπανών ανά κατηγορία		Δαπάνη για επενδύσεις ως % του συνόλου των δαπανών της κατηγορίας		Επενδύσεις κατηγορίας ως % του συνόλου των επενδύσεων	
(ποσά σε € εκατ.)	EE-28	Ελλάδα	EE-28	Greece	EE-28	Greece	EE-28	Greece	EE-28	Greece
Σύνολο	**6.905.257,6**	**86.675,0**	**403.434,3**	**6.289,0**	**5,8%**	**7,3%**	**100,0%**	**100,0%**	**100,0%**	**100,0%**
Γενικές δημόσιες υπηρεσίες	**889.792,8**	**16.055,0**	**62.175,0**	**1.101,0**	**7,0%**	**6,9%**	**100,0%**	**100,0%**	**15,4%**	**17,5%**
Νομοθετικά, δημοσιονομικά, εξωτερικές υποθέσεις	272.341,6	3.251,0	10.230,0	2,0	3,8%	0,1%	16,5%	0,2%	2,5%	0,0%
Επιχορηγήσεις προς το εξωτερικό	38.731,9	0,0	24,6	0,0	0,1%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Γενικές υπηρεσίες	152.585,8	6.182,0	17.938,7	752,0	11,8%	12,2%	28,9%	68,3%	4,4%	12,0%
Βασική έρευνα	74.144,3	0,0	31.156,3	0,0	42,0%	0,0%	50,1%	0,0%	7,7%	0,0%
Έρευνα και Ανάπτυξη	2.635,3	629,0	1.079,0	347,0	40,9%	55,2%	1,7%	31,5%	0,3%	5,5%
Λοιπές γενικές δημόσιες υπηρεσίες	16.629,2	0,0	1.746,5	0,0	10,5%	0,0%	2,8%	0,0%	0,4%	0,0%
Δημόσιο χρέος (πληρωμή τόκων)	332.628,0	5.993,0	0,0	0,0	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Μεταβιβάσεις εντός της Γενικής Κυβέρνησης	96,4	0,0	0,0	0,0	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Άμυνα	**199.390,7**	**3.706,0**	**41.294,0**	**48,0**	**20,7%**	**1,3%**	**100,0%**	**100,0%**	**10,2%**	**0,8%**
Στρατός	179.618,0	3.706,0	35.837,8	48,0	20,0%	1,3%	86,8%	100,0%	8,9%	0,8%
Πολιτική άμυνα	777,5	0,0	61,7	0,0	7,9%	0,0%	0,1%	0,0%	0,0%	0,0%
Στατιωτική βοήθεια προς άλλες χώρες	7.283,2	0,0	318,7	0,0	4,4%	0,0%	0,8%	0,0%	0,1%	0,0%
Έρευνα κα Ανάπτυξη	6.122,5	0,0	3.710,6	0,0	60,6%	0,0%	9,0%	0,0%	0,9%	0,0%
Λοιπές υπηρεσίες άμυνας	5.588,5	0,0	1.366,1	0,0	24,4%	0,0%	3,3%	0,0%	0,3%	0,0%
Δημόσια τάξη και ασφάλεια	**254.914,8**	**3.792,0**	**12.657,6**	**2,0**	**5,0%**	**0,1%**	**100,0%**	**100,0%**	**3,1%**	**0,0%**
Αστυνομία	139.205,1	2.503,0	5.116,6	2,0	3,7%	0,1%	40,4%	100,0%	1,3%	0,0%
Πυροπροστασία	30.191,2	510,0	3.634,4	0,0	12,0%	0,0%	28,7%	0,0%	0,9%	0,0%
Δικαστήρια	50.030,5	583,0	1.410,7	0,0	2,8%	0,0%	11,1%	0,0%	0,3%	0,0%
Φυλακές	24.892,4	154,0	1.434,9	0,0	5,8%	0,0%	11,3%	0,0%	0,4%	0,0%
Έρευνα κα Ανάπτυξη	443,4	0,0	216,3	0,0	48,8%	0,0%	1,7%	0,0%	0,1%	0,0%
Λοιπές υπηρεσίες	10.152,1	42,0	844,8	0,0	8,3%	0,0%	6,7%	0,0%	0,2%	0,0%
Οικονομικές υποθέσεις	**597.083,4**	**6.598,0**	**133.846,6**	**3.117,0**	**22,4%**	**47,2%**	**100,0%**	**100,0%**	**33,2%**	**49,6%**
Γεν. οικονομικές, εμπορικές και εργασιακές υποθέσεις	131.780,4	365,0	3.618,7	0,0	2,7%	0,0%	2,7%	0,0%	0,9%	0,0%
Γεωργία, θήρα, αλιεία και διασοκομία	33.400,1	441,0	2.912,8	20,0	8,7%	4,5%	2,2%	0,6%	0,7%	0,3%
Καύσιμα και ενέργεια	46.301,6	3,0	2.819,9	0,0	6,1%	0,0%	2,1%	0,0%	0,7%	0,0%
Ορυχεία, μεταποίηση, κατασκευές	16.374,8	172,0	2.413,6	23,0	14,7%	13,4%	1,8%	0,7%	0,6%	0,4%
Μεταφορές	278.395,4	4.624,0	98.258,1	3.051,0	35,3%	66,0%	73,4%	97,9%	24,4%	48,5%
Επικοινωνίες	2.763,1	18,0	413,4	6,0	15,0%	33,3%	0,3%	0,2%	0,1%	0,1%
Λοιποί τομείς	22.659,4	63,0	3.630,0	17,0	16,0%	27,0%	2,7%	0,5%	0,9%	0,3%
Έρευνα και Ανάπτυξη	53.661,1	0,0	17.478,8	0,0	32,6%	0,0%	13,1%	0,0%	4,3%	0,0%
Λοιπές οικονομικές	11.746,3	912,0	2.300,6	0,0	19,6%	0,0%	1,7%	0,0%	0,6%	0,0%
Περιβάλλον	**111.712,2**	**2.752,0**	**21.903,0**	**576,0**	**19,6%**	**20,9%**	**100,0%**	**100,0%**	**5,4%**	**9,2%**
Διαχείριση στερεών αποβλήτων	55.524,3	1.140,0	6.906,0	346,0	12,4%	30,4%	31,5%	60,1%	1,7%	5,5%
Διαχείριση υγρών αποβλήτων	17.537,5	256,0	7.292,5	230,0	41,6%	89,8%	33,3%	39,9%	1,8%	3,7%
Μείωση της ρύπανσης	13.414,5	1.327,0	2.386,8	0,0	17,8%	0,0%	10,9%	0,0%	0,6%	0,0%
Προστασία βιοποικιλότητας	10.918,6	2,0	2.465,6	0,0	22,6%	0,0%	11,3%	0,0%	0,6%	0,0%
Έρευνα και Ανάπτυξη	4.561,2	0,0	1.962,1	0,0	43,0%	0,0%	9,0%	0,0%	0,5%	0,0%
Λοιπές υπηρεσίες	9.756,0	27,0	890,8	0,0	9,1%	0,0%	4,1%	0,0%	0,2%	0,0%
Στέγαση και υποδομές κοινής ωφέλειας	**91.820,6**	**416,0**	**25.205,3**	**195,0**	**27,5%**	**46,9%**	**100,0%**	**100,0%**	**6,2%**	**3,1%**
Στέγαση	27.345,5	0,0	3.499,5	0,0	12,8%	0,0%	13,9%	0,0%	0,9%	0,0%
Κοινοτικές υπηρεσίες	38.921,1	1,0	14.718,6	0,0	37,8%	0,0%	58,4%	0,0%	3,6%	0,0%
Παροχή νερού	11.086,9	330,0	4.344,2	190,0	39,2%	57,6%	17,2%	97,4%	1,1%	3,0%
Φωτισμός δρόμων	7.511,3	85,0	1.209,5	5,0	16,1%	5,9%	4,8%	2,6%	0,3%	0,1%
Έρευνα και Ανάπτυξη	657,6	0,0	287,1	0,0	43,7%	0,0%	1,1%	0,0%	0,1%	0,0%
Λοιπές υπηρεσίες	6.298,2	0,0	1.147,2	0,0	18,2%	0,0%	4,6%	0,0%	0,3%	0,0%
Υγεία	**1.057.927,9**	**8.552,0**	**31.992,9**	**90,0**	**3,0%**	**1,1%**	**100,0%**	**100,0%**	**7,9%**	**1,4%**
Φάρμακα, ιατρικά προϊόντα, ιατρικός εξοπλισμός	155.052,5	2.562,0	238,2	0,0	0,2%	0,0%	0,7%	0,0%	0,1%	0,0%
Εξωτερικά ιατρεία	327.630,6	826,0	3.289,7	0,0	1,0%	0,0%	10,3%	0,0%	0,8%	0,0%
Νοσοκομεία	…	4.910,0	…	8,0	…	0,2%	…	8,9%	…	0,1%
Υπηρεσίες δημόσιας υγείας	23.393,4	0,0	640,9	0,0	2,7%	0,0%	2,0%	0,0%	0,2%	0,0%
Έρευνα και Ανάπτυξη	19.401,0	37,0	8.165,7	37,0	42,1%	100,0%	25,5%	41,1%	2,0%	0,6%
Λοιπές υπηρεσίες	37.418,6	217,0	1.688,9	45,0	4,5%	20,7%	5,3%	50,0%	0,4%	0,7%
Πολιτισμός, αναψυχή και θρησκεία	**154.758,6**	**1.329,0**	**19.855,7**	**219,0**	**12,8%**	**16,5%**	**100,0%**	**100,0%**	**4,9%**	**3,5%**
Άθληση και αναψυχή	49.076,8	602,0	8.974,3	178,0	18,3%	29,6%	45,2%	81,3%	2,2%	2,8%
Πολιτισμός	64.906,2	202,0	7.767,6	7,0	12,0%	3,5%	39,1%	3,2%	1,9%	0,1%
Ραδιοφωνία, τηλεόραση, εκδόσεις	27.467,0	150,0	1.163,1	27,0	4,2%	18,0%	5,9%	12,3%	0,3%	0,4%
Θρησκεία, λοιπές υπηρεσίες κοινής ωφέλειας	8.055,5	21,0	529,4	3,0	6,6%	14,3%	2,7%	1,4%	0,1%	0,0%
Έρευνα και Ανάπτυξη	2.678,1	0,0	1.226,6	0,0	45,8%	0,0%	6,2%	0,0%	0,3%	0,0%
Λοιπές υπηρεσίες	2.574,0	354,0	195,9	4,0	7,6%	1,1%	1,0%	1,8%	0,0%	0,1%
Εκπαίδευση	**703.983,9**	**7.490,0**	**45.239,0**	**860,0**	**6,4%**	**11,5%**	**100,0%**	**100,0%**	**11,2%**	**13,7%**
Προσχολική και πρωτοβάθμια εκπαίδευση	222.864,0	2.376,0	12.559,1	3,0	5,6%	0,1%	27,8%	0,3%	3,1%	0,0%
Δευτεροβάθμια εκπαίδευση	278.340,0	2.259,0	16.025,2	0,0	5,8%	0,0%	35,4%	0,0%	4,0%	0,0%
Μεταδευτεροβάθμια εκπαίδευση	14.190,0	0,0	205,5	0,0	1,4%	0,0%	0,5%	0,0%	0,1%	0,0%
Τριοβάθμια εκπαίδευση	103.857,8	1.450,0	9.708,7	48,0	9,3%	3,3%	21,5%	5,6%	2,4%	0,8%
Λοιπές βαθμίδες εκπαίδευσης	25.053,6	5,0	1.552,6	0,0	6,2%	0,0%	3,4%	0,0%	0,4%	0,0%
Υπηρεσίες βοηθητικές προς την εκπαίδευση	37.862,5	372,0	1.197,4	2,0	3,2%	0,5%	2,6%	0,2%	0,3%	0,0%
Έρευνα και Ανάπτυξη	5.330,5	703,0	3.041,5	698,0	57,1%	99,3%	6,7%	81,2%	0,8%	11,1%
Λοιπές υπηρεσίες	16.485,5	325,0	949,0	109,0	5,8%	33,5%	2,1%	12,7%	0,2%	1,7%
Κοινωνική προστασία	**2.843.874,7**	**35.985,0**	**9.264,3**	**81,0**	**0,3%**	**0,2%**	**100,0%**	**100,0%**	**2,3%**	**1,3%**
Ασθένεια και αναπηρία	409.506,3	2.622,8	1.147,0	1,0	0,3%	0,0%	12,4%	1,2%	0,3%	0,0%
Γήρατος	1.526.781,5	27.836,9	2.754,4	0,0	0,2%	0,0%	29,7%	0,0%	0,7%	0,0%
Θανάτου, χηρείας	201.166,8	3.067,9	39,6	0,0	0,0%	0,0%	0,4%	0,0%	0,0%	0,0%
Οικογένειας και τέκνων	260.093,0	1.091,3	2.240,2	0,0	0,9%	0,0%	24,2%	0,0%	0,6%	0,0%
Ανεργίας	191.806,8	853,4	395,1	0,0	0,2%	0,0%	4,3%	0,0%	0,1%	0,0%
Κατοικίας	73.709,9	33,0	419,2	33,0	0,6%	100,0%	4,5%	40,7%	0,1%	0,5%
Κοινωνικού αποκλεισμού	135.945,4	377,8	899,3	7,0	0,7%	1,9%	9,7%	8,6%	0,2%	0,1%
Έρευνα και Ανάπτυξη	607,3	30,0	271,8	0,0	44,8%	0,0%	2,9%	0,0%	0,1%	0,0%
Λοιπές υπηρεσίες	44.257,9	72,0	1.096,8	40,0	2,5%	55,6%	11,8%	49,4%	0,3%	0,6%

ΜΕ ΤΗΝ ΕΥΓΕΝΙΚΗ ΧΟΡΗΓΙΑ: ELVALHALCOR

Οικονομικές εξελίξεις

Οικονομικό κλίμα: Σχεδόν αμετάβλητο παρέμεινε το οικονομικό κλίμα τον Οκτώβριο του 2018, καθώς η νέα σημαντική βελτίωση της καταναλωτικής εμπιστοσύνης αντισταθμίστηκε από την αποκλιμάκωση των προσδοκιών στο λιανικό εμπόριο και τη συνέχιση της πτωτικής τάσης στη βιομηχανία. Ειδικότερα, ο δείκτης οικονομικού κλίματος τον Οκτώβριο του 2018 διαμορφώθηκε στις 101 μονάδες, από 101,3 μονάδες τον προηγούμενο μήνα και 98,5 μονάδες τον Οκτώβριο του 2017, με τα ισοζύγια θετικών και αρνητικών εκτιμήσεων να επιδεινώνονται στη βιομηχανία και το λιανικό εμπόριο και να παραμένουν στα ίδια περίπου επίπεδα στους υπόλοιπους τομείς (**Δ13**). Αντίθετα, η καταναλωτική εμπιστοσύνη βελτιώθηκε για 4ο συνεχόμενο μήνα (στις -38,3 μονάδες, από -44,9 μονάδες τον προηγούμενο μήνα και -54 μονάδες τον Οκτώβριο του 2017), πλησιάζοντας το υψηλό επίπεδο του Φεβρουαρίου του 2015 (-30,6 μονάδες, **Δ14**). Η βελτίωση της καταναλωτικής εμπιστοσύνης προήλθε από την αυξανόμενη αισιοδοξία των νοικοκυριών αναφορικά κυρίως με την εξέλιξη της οικονομικής τους κατάστασης και της γενικότερης κατάστασης της χώρας το επόμενο 12μηνο, με το ποσοστό αυτών που εκτιμά επιδείνωση να υποχωρεί σε 44,7% και 49% αντίστοιχα, από 55% και 60,3% αντίστοιχα τον προηγούμενο μήνα. Ταυτόχρονα, το ποσοστό των νοικοκυριών που προβλέπουν αύξηση της ανεργίας διαμορφώθηκε σε 43,2% από 44,4% τον προηγούμενο μήνα, ενώ σημαντική βελτίωση καταγράφεται και στην πρόθεση για αποταμίευση, με το ποσοστό αυτών που θεωρούν απίθανο να αποταμιεύσουν το επόμενο 12μηνο να μειώνεται σε 81,8% από 87% τον προηγούμενο μήνα (**Δ14**).

Σημειώνεται ότι η επιδείνωση του οικονομικού κλίματος στην Ελλάδα ακολουθεί την πτώση που παρατηρείται και στην υπόλοιπη Ευρώπη, ειδικότερα στην Ευρωζώνη (**Δ15**), η οποία οφείλεται κατά μεγάλο μέρος στην υποχώρηση των προσδοκιών στη βιομηχανία, λόγω των πολιτικών προστατευτισμού που διαμορφώνονται.

Δ13: Δείκτης οικονομικού κλίματος και επιχειρηματικές προσδοκίες στους βασικούς κλάδους
(ΕΕ - DG ECFIN, Οκτ. 2018)

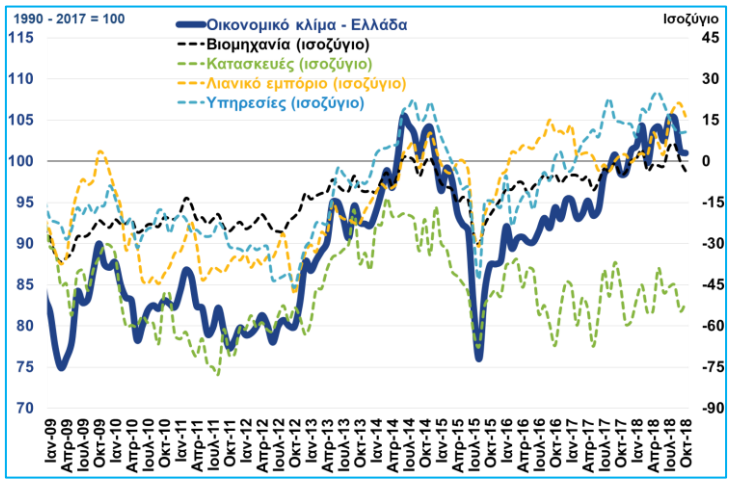

Δ14: Καταναλωτική εμπιστοσύνη και εκτιμήσεις νοικοκυριών *(ΕΕ - DG ECFIN, Οκτ. 2018)*

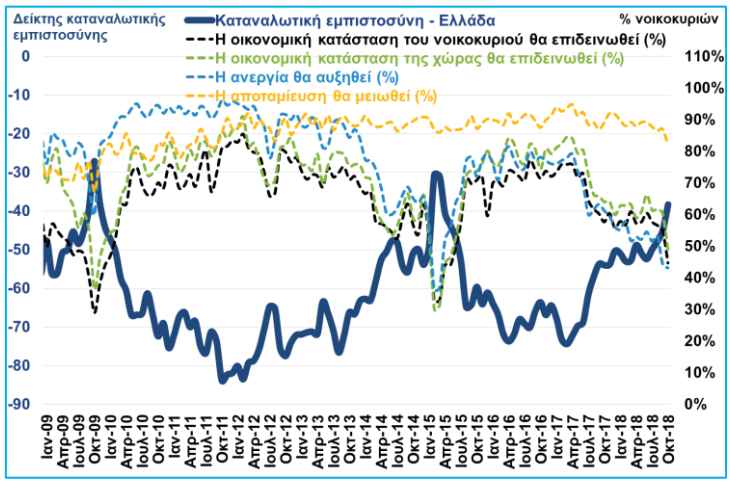

Δ15: Οικονομικό κλίμα και καταναλωτική εμπιστοσύνη στην Ελλάδα και την Ευρωζώνη
(ΕΕ - DG ECFIN, Σεπ. 2018)

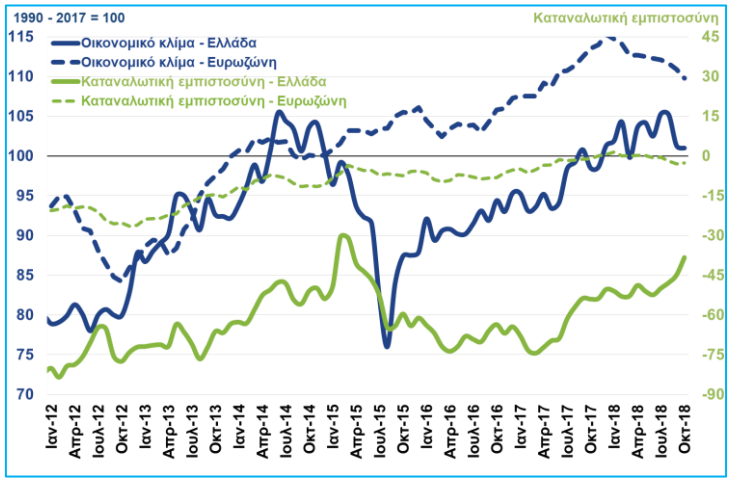

ΜΕ ΤΗΝ ΕΥΓΕΝΙΚΗ ΧΟΡΗΓΙΑ: ELVALHALCOR

Δ16: Επιχειρηματικές προσδοκίες στη βιομηχανία
(ΕΕ - DG ECFIN, Οκτ. 2018)

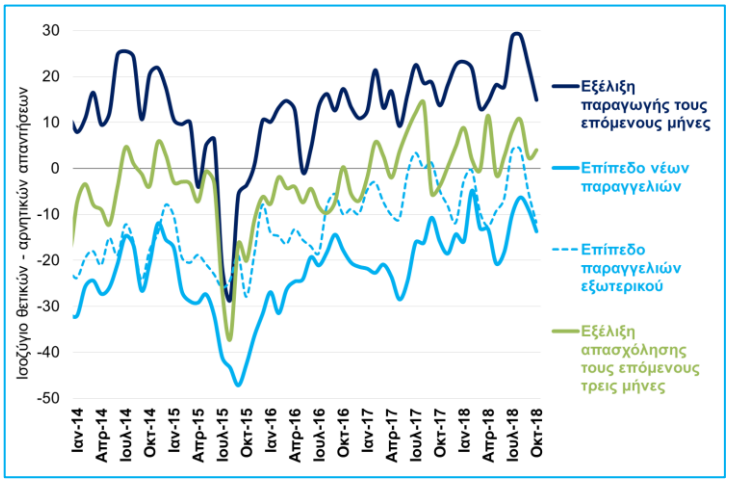

Δ17: Επιχειρηματικές προσδοκίες στις κατασκευές
(ΕΕ - DG ECFIN, Οκτ. 2018)

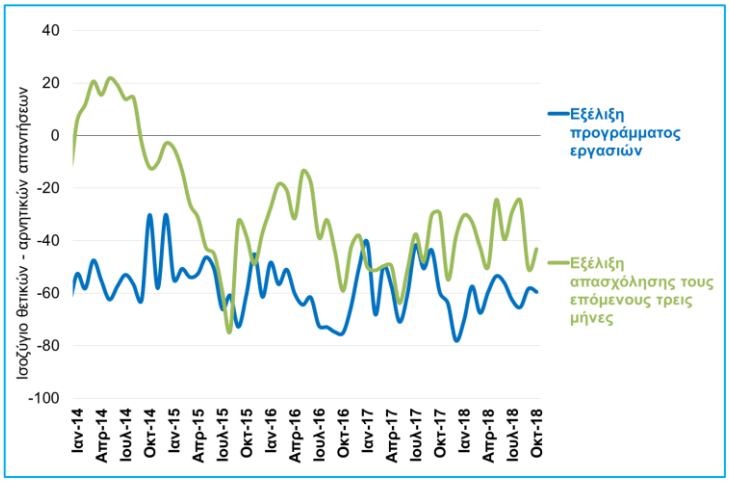

Δ18: Επιχειρηματικές προσδοκίες στις υπηρεσίες
(ΕΕ - DG ECFIN, Οκτ. 2018)

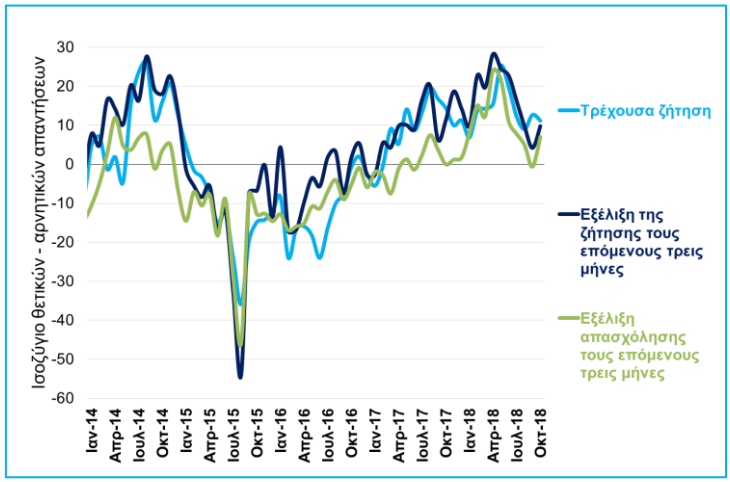

Δ19: Επιχειρηματικές προσδοκίες στο λιανικό εμπόριο
(ΕΕ - DG ECFIN, Οκτ. 2018)

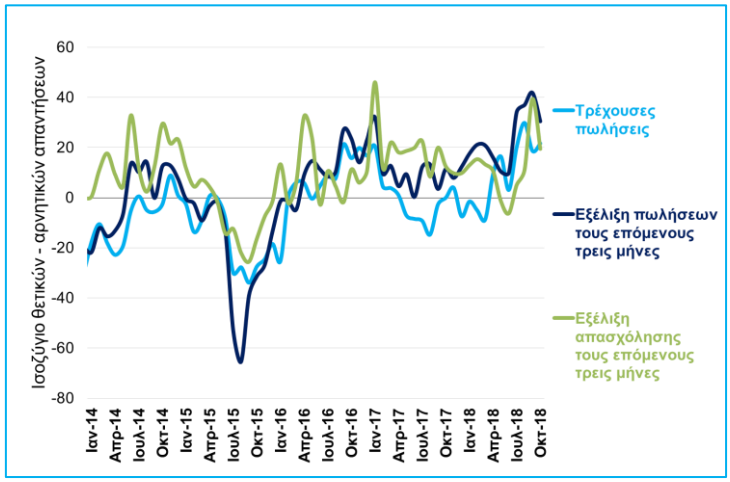

Ειδικότερα, οι επιχειρηματικές προσδοκίες στη βιομηχανία υποχώρησαν τον Οκτώβριο του 2018, κυρίως λόγω των αρνητικών εκτιμήσεων για την εξέλιξη της παραγωγής και το επίπεδο των νέων παραγγελιών, ιδίως από το εξωτερικό. Ωστόσο, τα ισοζύγια θετικών – αρνητικών εκτιμήσεων αναφορικά με την εξέλιξη της παραγωγής και της απασχόλησης παραμένουν σε θετικό έδαφος. Μάλιστα, οι προβλέψεις των επιχειρήσεων για την πορεία της απασχόλησης σημείωσαν οριακή βελτίωση (**Δ16**).

Στις κατασκευές, οι επιχειρηματικές προσδοκίες βελτιώθηκαν, κυρίως λόγω των θετικών προβλέψεων των επιχειρήσεων για την εξέλιξη της απασχόλησης (**Δ17**), ωστόσο το συνολικό ισοζύγιο θετικών – αρνητικών απαντήσεων παραμένει έντονα αρνητικό (-51,4 μονάδες από -54,5 τον προηγούμενο μήνα).

Στις υπηρεσίες, οι επιχειρηματικές προσδοκίες παρέμειναν αμετάβλητες, με τις εκτιμήσεις των επιχειρήσεων για την τρέχουσα ζήτηση να σημειώνουν οριακή κάμψη, αλλά ταυτόχρονα να βελτιώνονται εκ νέου οι προβλέψεις τους για την εξέλιξή της το επόμενο διάστημα, όπως επίσης και για την απασχόληση (**Δ18**).

Τέλος, στο λιανικό εμπόριο οι επιχειρηματικές προσδοκίες παρουσιάζουν αποκλιμάκωση τον Οκτώβριο του 2018, έπειτα από σημαντική άνοδο τους προηγούμενους μήνες, ακολουθώντας την εποχικότητα των προηγούμενων ετών (**Δ19**). Η πορεία αυτή συνδέεται με τη λήξη της τουριστικής περιόδου και αναμένεται να διαμορφωθεί εκ νέου θετική τάση, ενόψει των ενδιάμεσων χειμερινών εκπτώσεων και της εορταστικής περιόδου των Χριστουγέννων.

ΜΕ ΤΗΝ ΕΥΓΕΝΙΚΗ ΧΟΡΗΓΙΑ: ELVALHALCOR

Διαθέσιμο εισόδημα νοικοκυριών: Αύξηση κατά +3,3% σε τρέχουσες τιμές σημείωσε το διαθέσιμο εισόδημα των νοικοκυριών το 2ο τρίμηνο του 2018, σύμφωνα με τα στοιχεία εθνικών λογαριασμών της ΕΛΣΤΑΤ. Η μεταβολή αυτή οφείλεται κυρίως στην αύξηση των συνολικών αμοιβών εργασίας κατά +3,3%, η οποία προήλθε από την άνοδο της απασχόλησης μισθωτών κατά +2,2% και την αύξηση των μισθών ανά μισθωτό κατά +1,1%, καθώς και των συνολικών αμοιβών των αυτοαπασχολουμένων κατά +3,3%. Αντίθετα το εισόδημα από συντάξεις και λοιπές κοινωνικές παροχές μειώθηκε (-1,1%,). Παράλληλα, οι φόροι και οι κοινωνικές εισφορές εμφανίζουν μείωση (-1,2%), ενισχύοντας περαιτέρω το διαθέσιμο εισόδημα (**Δ20**).

Ειδικότερα, η άνοδος του διαθέσιμου εισοδήματος των νοικοκυριών κατά +3,3% οφείλεται κατά +1,7 π.μ. στην αύξηση των μισθών, κατά +1,4 π.μ. στην αύξηση του ακαθάριστου λειτουργικού πλεονάσματος (αμοιβές αυτοαπασχολουμένων και τεκμαρτά ενοίκια), κατά +0,2 π.μ. στην ενίσχυση του εισοδήματος περιουσίας, κατά +0,4 π.μ. στην υποχώρηση των φόρων και των κοινωνικών εισφορών και κατά -0,3 π.μ. στη μείωση των συντάξεων και των κοινωνικών παροχών (**Δ21**).

Την ίδια ώρα, το ποσοστό αποταμίευσης βελτιώθηκε, αν και παραμένει σε αρνητικό έδαφος σε -3,5% από -6,2% το 2ο τρίμηνο του 2017 (**Δ22**).

Συνολικά, κατά το 1ο εξάμηνο του 2018 το διαθέσιμο εισόδημα των νοικοκυριών εμφανίζεται ενισχυμένο κατά +3%, ενώ το ποσοστό αποταμίευσης διαμορφώθηκε σε -6,9%, έναντι -9,2% το 1ο εξάμηνο του 2017.

Δ20: Διαθέσιμο εισόδημα νοικοκυριών – ετήσια ποσοστιαία μεταβολή σε τρέχουσες τιμές
(ΕΛΣΤΑΤ, Β' 3μηνο 2018)

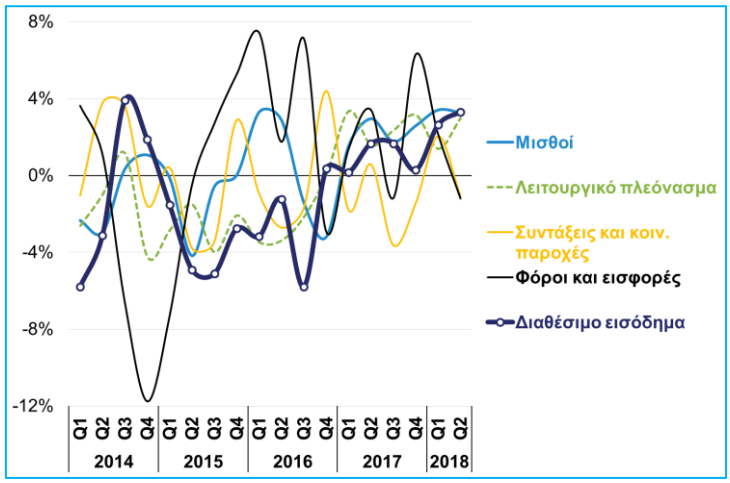

Δ21: Συμβολή στη μεταβολή του διαθέσιμου εισοδήματος σε τρέχουσες τιμές
(ΕΛΣΤΑΤ, Β' 3μηνο 2018)

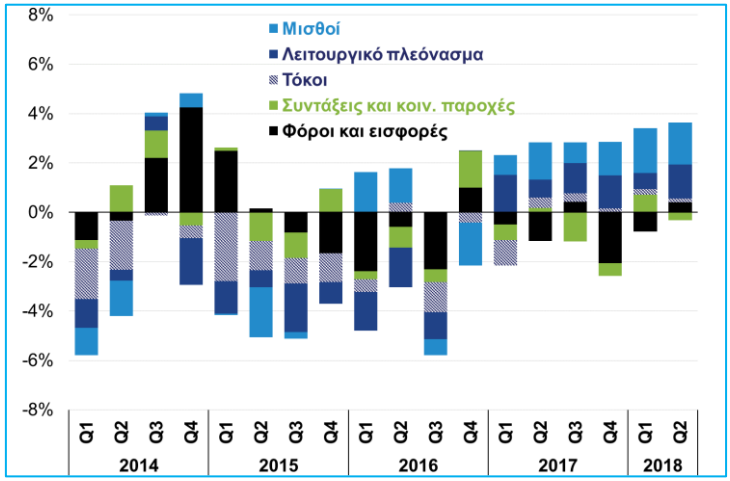

Δ22: Ποσοστό αποταμίευσης νοικοκυριών
(ΕΛΣΤΑΤ, Β' 3μηνο 2018)

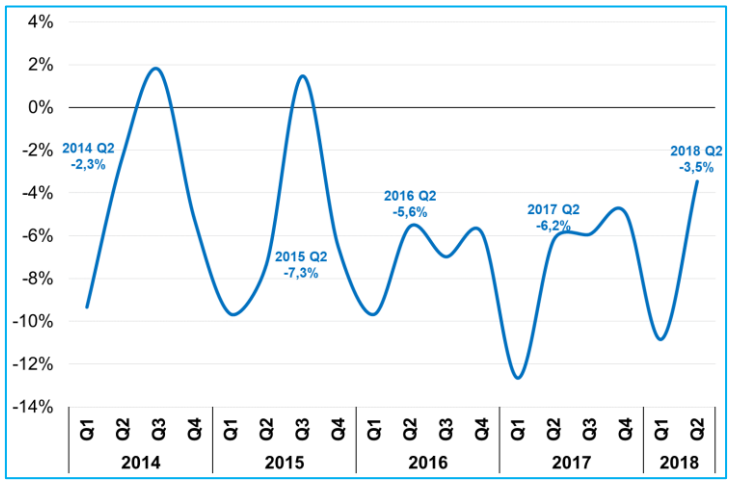

ΜΕ ΤΗΝ ΕΥΓΕΝΙΚΗ ΧΟΡΗΓΙΑ: ELVALHALCOR

Λιανικές πωλήσεις: Ανοδικά συνέχισε να κινείται ο όγκος λιανικών πωλήσεων τον Αύγουστο του 2018, με τον γενικό δείκτη πλην καυσίμων να καταγράφει αύξηση +3,7%, επιπλέον αύξησης +0,6% τον Αύγουστο του 2017, και τους επιμέρους δείκτες στις κυριότερες κατηγορίες καταστημάτων να παρουσιάζουν θετική μεταβολή πλην των καταστημάτων καυσίμων (-2,2%). Η θετική πορεία των λιανικών πωλήσεων αναμένεται να διατηρηθεί τους επόμενους μήνες, δεδομένης της βελτίωσης των προσδοκιών στο λιανικό εμπόριο, ιδίως τον Σεπτέμβριο του 2018 (**Δ23**), καθώς και της ενίσχυσης του διαθέσιμου εισοδήματος των νοικοκυριών το 1ο και το 2ο τρίμηνο του 2018 (βλ. προηγούμενη παράγραφο).

Η άνοδος των λιανικών πωλήσεων τον Αύγουστο του 2018 προήλθε κυρίως από τα μεγάλα καταστήματα τροφίμων (+6,1%) και τα καταστήματα επίπλων (+6,7%), ενώ μικρότερη άνοδος σημειώθηκε στην ένδυση και υπόδηση (+0,7%) και στα φάρμακα και καλλυντικά (+0,8%).

Σε σύγκριση με τον προηγούμενο μήνα (Ιούλιο 2018), ο εποχικά διορθωμένος δείκτης όγκου λιανικών πωλήσεων του Αυγούστου 2018 υποχώρησε κατά -0,3%, έναντι μείωσης -2,3% κατά την αντίστοιχη σύγκριση του Αυγούστου 2017 με τον Ιούλιο 2017.

Δ23: Δείκτης όγκου πωλήσεων και επιχειρηματικές προσδοκίες στο λιανικό εμπόριο *(ΕΛΣΤΑΤ, Αυγ. 2018, ΕΕ - DG ECFIN, Οκτ. 2018)*

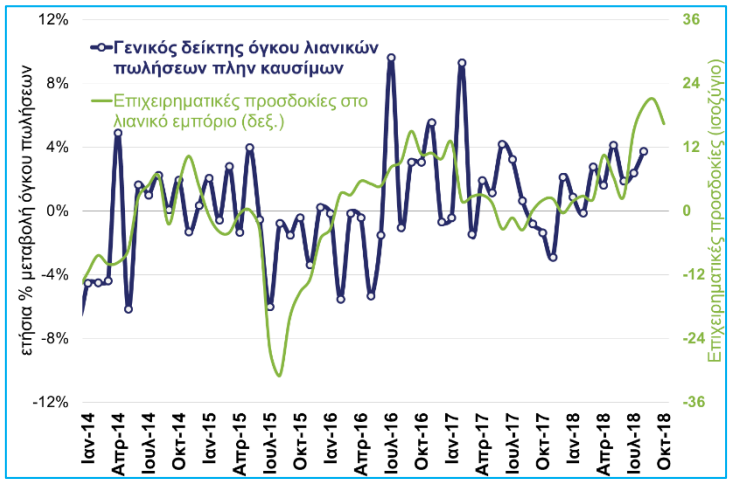

Συνολικά, κατά το διάστημα Ιαν – Αυγ 2018, ο όγκος λιανικών πωλήσεων πλην καυσίμων αυξήθηκε κατά +1,9%, επιπλέον αύξησης +2,2% το αντίστοιχο διάστημα του 2017. Οι μεγαλύτερες αυξήσεις σημειώθηκαν στα καταστήματα επίπλων και ειδών οικιακού εξοπλισμού (+6,9%, επιπλέον αύξησης +5,1% το αντίστοιχο διάστημα 2017) και στα μεγάλα καταστήματα τροφίμων (+4,2%, επιπλέον αύξησης +2,3% αντίστοιχο διάστημα του 2017). Αντίθετα, στα εξειδικευμένα καταστήματα τροφίμων σημειώθηκε πτώση (-5,0%, επιπλέον μείωσης -2,7% το αντίστοιχο διάστημα του 2017), η οποία μπορεί να αποδοθεί εν μέρει στη μετατόπιση της ζήτησης από μικρά σε μεγάλα καταστήματα τροφίμων (**Δ24**).

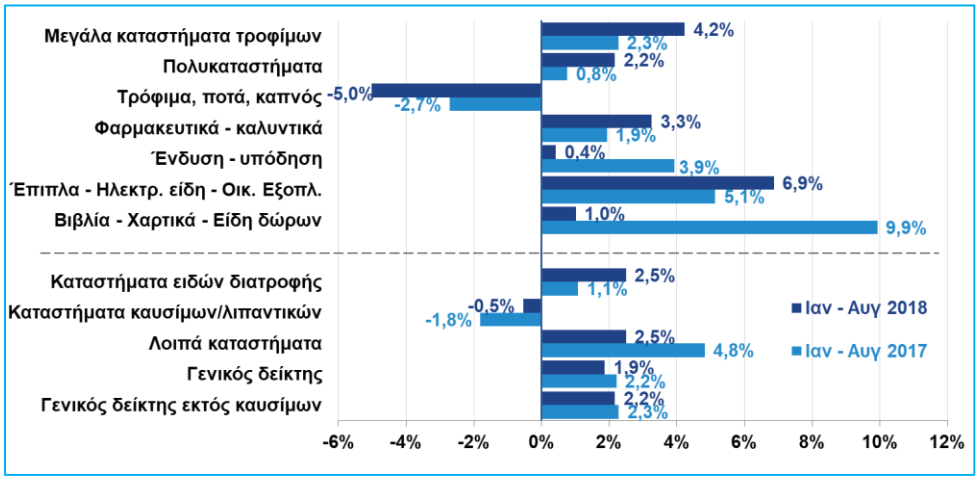

Δ24: Δείκτης όγκου στο λιανικό εμπόριο κατά κατηγορία καταστημάτων *(ΕΛΣΤΑΤ, Αυγ. 2018)*

ΜΕ ΤΗΝ ΕΥΓΕΝΙΚΗ ΧΟΡΗΓΙΑ: ELVALHALCOR

Οικονομικά μεγέθη μελών ΣΕΒ

ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ
€362 δισ.
71% συνόλου*

ΙΔΙΑ ΚΕΦΑΛΑΙΑ
€60 δισ.
48% συνόλου*

ΠΩΛΗΣΕΙΣ
€61 δισ.
46% συνόλου*

ΠΡΟ ΦΟΡΩΝ ΚΕΡΔΗ
€3,3 δισ.**
42% συνόλου**

ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΟΙ
200.000
11% συνόλου ασφαλισμένων στο ΙΚΑ

ΜΙΣΘΟΙ
€5 δισ.
20% συνόλου***

ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΕΣ ΕΙΣΦΟΡΕΣ
€2,2 δισ.
26% συνόλου***

ΦΟΡΟΣ ΕΠΙ ΚΕΡΔΩΝ
€1,1 δισ.
31% συνόλου****

* 17.454 δημοσιευμένοι ισολογισμοί χρήσης 2016 που περιλαμβάνονται στη βάση της ICAP
** σύνολο κερδών κερδοφόρων επιχειρήσεων
*** % επί του συνόλου τακτικών αποδοχών (χωρίς bonus και υπερωρίες)/ασφαλιστικών εισφορών ασφαλισμένων στο ΙΚΑ
**** % επί του συνόλου εσόδων από φόρο εισοδήματος νομικών προσώπων

Όραμα

Οραματιζόμαστε την Ελλάδα ως τη χώρα, που κάθε πολίτης του κόσμου θα θέλει και θα μπορεί να επισκεφθεί, να ζήσει και να επενδύσει. Οραματιζόμαστε μια ανοιχτή, κοινωνικά υπεύθυνη και οικονομικά φιλελεύθερη χώρα-μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης, που προτάσσει την ισχυρή ανάπτυξη ως παράγοντα κοινωνικής συνοχής. Θέλουμε μια Ελλάδα δυναμικό κέντρο της ευρωπαϊκής περιφέρειας, με στέρεους θεσμούς, ελκυστικό κοινωνικό και οικονομικό περιβάλλον, που προάγει τις εξαγωγές, την καινοτόμο επιχειρηματικότητα, την παραγωγή και τις ποιοτικές υπηρεσίες, τη βιώσιμη ανάπτυξη, τη γνώση, τη συνοχή, τις ίσες ευκαιρίες και το κράτος δικαίου.

Αποστολή

Ηγεσία & Γνώση
Ο ΣΕΒ διαδραματίζει ηγετικό ρόλο στον μετασχηματισμό της Ελλάδας σε μια παραγωγική, εξωστρεφή και ανταγωνιστική οικονομία, ως ανεξάρτητος και υπεύθυνος εκπρόσωπος της ιδιωτικής οικονομίας.

Κοινωνικός Εταίρος
Ο ΣΕΒ, ως κοινωνικός εταίρος που πιστεύει στη λειτουργία των θεσμών, προωθεί στα αρμόδια όργανα της Πολιτείας και της Ε.Ε. τις απόψεις και θέσεις της επιχειρηματικής κοινότητας.

Ισχυρός Εκπρόσωπος
Ο ΣΕΒ διαμορφώνει θέσεις, αναλύσεις και προτάσεις πολιτικής για την οικονομία, τη βιομηχανία, την καινοτομία, την απασχόληση, την παιδεία και τις εργασιακές δεξιότητες, τον κοινωνικό διάλογο, τη βιώσιμη ανάπτυξη, την εταιρική υπευθυνότητα.

Φορέας Δικτύωσης
Ο ΣΕΒ δικτυώνει τα μέλη του μεταξύ τους & με τα κέντρα αποφάσεων (εγχώρια και διεθνή), με στόχο τη δημιουργία προστιθέμενης αξίας.

ΣΕΒ
Σύγχρονες Επιχειρήσεις, Σύγχρονη Ελλάδα

ΣΕΒ σύνδεσμος επιχειρήσεων και βιομηχανιών

Ξενοφώντος 5, 105 57 Αθήνα
T: 211 5006 000
F: 210 3222 929
E: info@sev.org.gr
www.sev.org.gr

SEV Hellenic Federation of Enterprises

168, Avenue de Cortenbergh
B-1000 Bruxelles
T: +32 (0) 2 662 26 85
E: kdiamantouros@sev.org.gr

ΑΚΟΛΟΥΘΗΣΤΕ ΜΑΣ ΣΤΑ ΜΕΣΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΔΙΚΤΥΩΣΗΣ